

Nr 27.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående organisationen av rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition (IX H. T. p. 3, 81 och 97) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet beräkna dels till Lantbruksstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor, dels till Lantbruksstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 235 000 kronor, dels till Lantbruksnämnderna: Avlöningar ett förslagsanslag av 5 950 000 kronor, dels till Lantbruksnämnderna: Omkostnader ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor, dels till Lantbruksnämnderna: Utrustning ett reservationsanslag av 260 000 kronor, dels till Lantbruksnämnderna: Ersättning till ordsombud ett förslagsanslag av 175 000 kronor, dels till Lantbruksnämnderna: Kostnader för planeringskommittéer ett förslagsanslag av 400 000 kronor, dels till Producent- och kontantbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk ett förslagsanslag av 75 000 000 kronor, dels till Bidrag till jordbrukets rationalisering ett reservationsanslag av 16 000 000 kronor, dels till Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 27 februari 1948 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 149, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med giltighet från och med den 1 juli 1948 tills vidare, fastställa personalförteckning för lantbruksstyrelsen i enlighet med vad föredragande departementschefen, statsrådet Sköld, förordat;

2) godkänna avlöningsstat för lantbruksstyrelsen att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49;

3) å riksstaten för budgetåret 1948/49 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till Lantbruksstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av 1 460 000 kronor;

b) till Lantbruksstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 235 000 kronor;

c) till Lantbruksstyrelsen: Kostnader för utbetalande av producent- och kontantbidrag ett anslag av 60 000 kronor;

4) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med giltighet från och med den 1 juli 1948 tills vidare, fastställa personalförteckning för lantbruksnämnderna i enlighet med vad föredragande departementschefen förordat;

5) godkänna avlöningsstat för lantbruksnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49;

6) å riksstaten för budgetåret 1948/49 under nionde huvudtiteln anvisa
a) till Lantbruksnämnderna: Avlöningar ett förslagsanslag av 5 500 000 kronor;

b) till Lantbruksnämnderna: Omkostnader ett förslagsanslag av 1 350 000 kronor;

c) till Lantbruksnämnderna: Ersättningar åt ortsombuden ett förslagsanslag av 200 000 kronor;

d) till Lantbruksnämnderna: Utrustning ett reservationsanslag av 260 000 kronor;

e) till Lantbruksnämnderna: Byggnadsrådgivning ett anslag av 25 000 kronor;

f) till Lantbruksnämnderna: Kostnader för planeringskommittéer ett förslagsanslag av 400 000 kronor;

g) till Bidrag till jordbrukets rationalisering ett reservationsanslag av 16 000 000 kronor;

h) till Producent- och kontantbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk ett förslagsanslag av 75 000 000 kronor;

i) till Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti vid jordbrukskreditgivning ett förslagsanslag av 50 000 kronor;

7) å kapitalbudgeten för budgetåret 1948/49 under Diverse kapitalfonder till Jordfonden anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor;

8) medgiva att under budgetåret 1948/49 statlig kreditgaranti må beviljas för dels lån avseende yttre rationalisering intill ett belopp av 15 000 000 kronor och jordbruksegnahemslån intill ett belopp av 20 000 000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att, om förhållandena skulle giva anledning därtill, medgiva jämkning i sagda fördelning, dels lån för inre rationalisering intill ett belopp av 15 000 000 kronor, dels driftslån intill ett belopp av 5 000 000 kronor;

9) bemyndiga Kungl. Maj:t att från och med den 1 juli 1948 å övergångsstat med tjänstgöringsskyldighet inom den bostadspolitiska organisationen eller rationaliseringsorganisationen överföra ordinarie egnahemsdirektör eller egnahemskonsulent, som ej i samband med omorganisationen placeras å högre tjänst än den av honom förut innehavda, därvid egnahemsdirektör må placeras i lönegrad Ca 27;

10) bemyndiga Kungl. Maj:t att från och med den 1 juli 1948 å övergångsstat med tjänstgöringsskyldighet inom rationaliseringsorganisationen överföra innehavarna av två ordinarie byrådirektörstjänster vid egnahemstyrelsen;

11) medgiva att Kungl. Maj:t må utfärda de bestämmelser, som i övrigt bliva erforderliga för genomförandet av den föreslagna organisationen; samt

12) godkänna av föredragande departementschefen i övrigt framlagda förslag.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade *motioner*, nämligen:

I: 132 av herr *Mannerskantz m. fl.*, såvitt densamma avser storleken av anslagen till lantbruksnämnderna och till bidrag till jordbrukets rationalisering,

I: 194 av herr *Elofsson, Gustaf, m. fl.*,

I: 301 av herr *Nilsson, Bror*,

I: 302 av herr *Sundberg, Carl*,

I: 303 av herrar *Nilsson, Hjalmar*, och *Isaksson*,

I: 323 av herr *Mannerskantz m. fl.*,

I: 324 av herrar *Heiding* och *Gränebo*,

I: 325 av herr *Lindblom m. fl.*,

I: 326 av herr *Nilsson, Bror*,

I: 327 av herr *Nilsson, Bror*,

I: 328 av herr *Nilsson, Bror*,

I: 329 av herr *Osvald m. fl.*,

II: 217 av herr *Liedberg m. fl.*, likalydande med motionen nr 132 i första kammaren, såvitt densamma avser storleken av anslagen till lantbruksnämnderna och till bidrag till jordbrukets rationalisering,

II: 321 av herr *Pettersson* i Rosta *m. fl.*, likalydande med motionen nr 194 i första kammaren,

II: 462 av herrar *Jönsson* i Rosshol och *Andersson* i Gisselås,

II: 463 av herr *Larsson* i Karlstad *m. fl.*, likalydande med motionen nr 328 i första kammaren,

II: 464 av herrar *Jonsson* i Malmgrava och *Hæggbloom*, likalydande med motionen nr 302 i första kammaren,

II: 465 av herr *Gustafsson* i Vimmerby *m. fl.*,

II: 466 av herr *Hæggbloom m. fl.*, likalydande med motionen nr 303 i första kammaren,

II: 467 av herrar *Sveningsson* och *Hæggbloom*, likalydande med motionen nr 301 i första kammaren,

II: 475 av herr *Svensson* i Ljungskile *m. fl.*, likalydande med motionen nr 329 i första kammaren,

II: 476 av herr *Nilsson* i Göingegården *m. fl.*, likalydande med motionen nr 323 i första kammaren,

II: 477 av herrar *Johansson* i Mysinge och *Pettersson* i Dahl,

II: 478 av herr *Boman* i Stafsund *m. fl.*, likalydande med motionen nr 325 i första kammaren,

II: 479 av herr *Boman* i Stafsund *m. fl.*, likalydande med motionen nr 327 i första kammaren.

Vad motionärerna hemställt återgives i det följande i samband med behandlingen av de frågor, som beröras av motionerna. Beträffande motiveeringen för motionärernas yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna.

Inledning.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 juni 1947 tillkallade statsrådet Sköld genom beslut samma dag sju sakkunniga att verkställa utredning angående frågan om organisationen av verksamheten för jordbrukets yttre och inre rationalisering. De sakkunniga, vilka antagit benämningen 1947 års centrala lantbrukskommitté, ha utgjorts av landshövdingen B. G. Hj. Hammarskjöld, tillika ordförande, ledamoten av riksdagens andra kammare, hemmansägaren K. A. M. Andersson i Löbbo, egnahemsdirektören S. G. G:son Berg, ledamoten av riksdagens andra kammare, disponenten N. O. Jönsson i Rosshol, statskommissarien R. E. Norberg, biträdande överlantmätaren H. C. B. Wetterhall samt överdirektören G. R. Ytterborn. Genom beslut den 15 juli 1947 tillkallade statsrådet Sköld vidare jämlikt ovan nämnda bemyndigande inom varje hushållningssällskaps område fyra sakkunniga att utgöra lokalkommitté under den centrala lantbrukskommittén. Centralkommittén har den 19 december 1947 avlämnat betänkande med utredning och förslag rörande organisationen av verksamheten för jordbrukets yttre och inre rationalisering (SOU 1948: 2). I fråga om vissa av kommittén behandlade övergångsbestämmelser har egnahemsdirektören Berg på en punkt avgivit särskilt yttrande.

Över kommitténs förslag ha yttranden avgivits av ett stort antal myndigheter och sammanslutningar.

Rörande innehållet av betänkandet och de däröver avgivna yttrandena får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

Här må vidare erinras om att, på grundval av ett av särskilda utredningsmän — sociala jordbrukskreditutredningen — avgivet betänkande med förslag till ordnandet av den sociala jordbrukskreditgivningen m. m., i proposition den 27 februari 1948, nr 187, framlagts förslag bland annat om utlämnande av lån för förvärv av jordbruksegnahem ävensom av driftslån för anskaffande av inventarier m. m.

Den nu förevarande propositionen, nr 149, innehåller anslagsäskanden för de organ — lantbruksnämnderna och lantbruksstyrelsen — vilka enligt 1947 års riksdagsbeslut skola handhava den statliga verksamheten för jordbrukets yttre och inre rationalisering.

Vidare hemställs i propositionen om anvisande av medel för utlämnande av bidrag — i form av avskrivningslån eller direkta bidrag — till yttre och inre rationaliseringsåtgärder. I samband därmed föreslås även vissa mindre ändringar i och tillägg till de av 1947 års riksdag beslutade bidragsgrunderna.

I den nu förevarande propositionen har upptagits ej blott frågan om medelsbehovet för finansiering av yttre och inre rationaliseringsåtgärder utan även spørsmålet om medelsbehovet i anledning av den i propositionen

nr 187 föreslagna låneverksamheten. Hela det här ifrågavarande statliga finansieringsstödet förutsättes skola utgå i form av statlig kreditgaranti för lån, tagna i enskilda kreditinrättningar. Bemyndigande begäres att bevilja sådan kreditgaranti intill vissa i propositionen angivna maximibelopp.

Slutligen innehåller propositionen hemställan om anvisande av medel för utlämnande av producent- och kontantbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk ävensom förslag till utformningen av bidragsreglerna på vissa punkter.

Utskottet kommer att i det följande vid sin behandling av de i propositionen berörda frågorna tillämpa den uppdelning av dessa i olika avsnitt, som gjorts i propositionen.

Huvuddragen av kommitténs förslag och tidpunkten för ikraftträdandet av den nya organisationen.

Kommittén.

Beträffande huvuddragen av kommitténs förslag har i propositionen lämnats följande sammanfattande redogörelse.

»Enligt 1947 års riksdags beslut skall omorganisationen av rationaliseringsverksamheten genomföras från och med den 1 juli 1948. Kommittén har även utgått härifrån vid framläggandet av sina förslag. Sålunda har kommittén förutsatt, att lantbruksnämnderna från och med sagda dag skola övertaga den av hushållningssällskapen bedrivna statsunderstödda verksamheten för inre rationalisering ävensom egnahemsnämndernas verksamhet på jordbrukets område. Likaså skola nämnderna vid sagda tidpunkt gripa sig an med de nya uppgifter, som tillkomma enligt sagda riksdagsbeslut, främst den utvidgade låne- och bidragsverksamheten för yttre och inre rationalisering, handhavandet av statens aktiva inköpspolitik, utövändet av statens förköpsrätt och ledningen av planeringsverksamheten. Även det centralorgan — lantbruksstyrelsen — som skall bildas genom en sammanslagning av den nuvarande lantbruksstyrelsen och egnahemsstyrelsen, har förutsatts skola träda i verksamhet den 1 juli 1948.

På sätt i det följande kommer att närmare angivas har kommittén uppskattat nämndernas personalbehov — lantbruksingenjörsorganisationen ej inräknad — till omkring 510 personer. En betydande del av dessa motsvaras givetvis av befattningshavare, som nu finnas i egnahemsnämnderna och hushållningssällskapen. Kommittén har till jämförelse med den nyss angivna siffran anfört, att omkring 190 befattningshavare för närvarande funnes anställda i egnahemsnämnderna samt att av hushållningssällskapens personal i runt tal 200 befattningshavare hade sådana arbetsuppgifter, som komme att överföras till lantbruksnämnderna. Även den nuvarande lantbruks-

ingenjörorganisationens befattningshavare avses i enlighet med 1947 års riksdags beslut i fortsättningen skola ingå i lantbruksnämnderna. Antalet av dessa uppgår för närvarande till omkring 200. Kommittén har här ej föreslagit annan utvidgning än som motsvarar inrättandet av två nya lantbruksingenjörskott, eller en utökning med 12 befattningshavare.

Det nu angivna personalbehovet för lantbruksnämnderna utgör närmast vad kommittén ansett nödvändigt på längre sikt. Kommittén har emellertid pekat på att man med hänsyn till den begränsade personaltillgången på kvalificerad personal hade anledning förmoda, att lantbruksnämnderna icke skulle vara fullt utbyggda i personalhänseende redan den 1 juli 1948. Om medelsanvisningen för jordbrukets rationalisering under budgetåret 1948/49 begränsades i förhållande till vad man tidigare räknat med, skulle detta vidare medföra, att verksamheten under sagda budgetår måste bedrivas i försiktigare takt än som förut avsetts. Under dessa förutsättningar kunde lantbruksnämndernas avlönings- och omkostnadsanslag för nästa budgetår beräknas till något lägre belopp än som skulle erfordras vid full utbyggnad. Den reducering kommittén sålunda ansett möjlig utgör för avlöningsanslagen omkring 12 procent av avlöningskostnaden för hela det nyss angivna antalet befattningshavare.

Det av kommittén beräknade personalbehovet vid den blivande lantbruksstyrelsen motsvarar i det närmaste det sammanlagda antalet befattningshavare vid den nuvarande lantbruksstyrelsen (fiskeribyrån ej inräknad) och egnahemsstyrelsen. Att märka är då, att vissa av egnahemsstyrelsens arbetsuppgifter bortfalla, medan å andra sidan nya uppgifter tillkomma.

Bortsett från spörsmålet om organisationen av den statliga verksamheten för förbättring av bostäder å jordbruksfastigheter och om formerna för det statliga länestödet till jordbrukets yttre och inre rationalisering avse, såsom redan nämnts, de frågor, som kommittén i övrigt behandlat i sitt betänkande och som äro av beskaffenhet att här böra upptagas, i huvudsak endast smärre jämkningar i och tillägg till de beslut, som fattades vid 1947 års riksdag.

I fråga om den yttre rationaliseringen har kommittén bland annat föreslagit utbetalande av bidrag från rationaliseringsanslagen till täckande av kostnader för vissa lantmäteriförrättningar.

Vad angår den inre rationaliseringen har kommittén förordat jämkningar i grunderna för bidrag till betesanläggningar, ägovägar och ekonomibyggnader ävensom i organisationen av betesförbättringsverksamheten i vissa delar av Norrland.

Vidare ha behandlats frågorna om den utsträckning, i vilken lantbruksnämnderna böra medverka vid utarbetande av planer till förbättringsföretag, grunderna för ersättning för sådant arbete, den medverkan, som andra organ böra lämna, och frågan om ersättning härför ävensom om gottgörelse till lantbruksnämndernas ortsombud och till gode män vid planeringsföretag.

Beträffande producent- och kontantbidragen till vissa innehavare av

mindre jordbruk har kommittén bland annat diskuterat gränsdragningen mellan producent- och kontantbidrag, tidpunkterna för utbetalning av bidragen, huruvida och i vilken utsträckning efterreglering skall ske ävensom frågan om ersättning till mejerier m. fl. för medverkan vid utbetalande av dylika bidrag.»

Departementschefen.

Departementschefen har i propositionen anfört följande.

»Ett av huvudsyftena med den av riksdagen år 1947 i princip beslutade omorganisationen av rationaliseringsverksamheten var att samordna de insatser, som nu göras av olika organ, och att därigenom skapa garantier för att de medel, som samhället ställer till förfogande för rationaliseringsändamål, utnyttjas på ett lämpligt sätt. Angelägenheten av en sådan samordning minskas uppenbarligen i och för sig ej, om rationaliseringsverksamheten av en eller annan anledning tills vidare måste bedrivas i en långsammare takt än som i och för sig skulle ha varit önskvärt. De skäl, som anförts för uppskov med omorganisationen, finner jag därför icke bärande utan anser, att densamma såsom ursprungligen avsetts bör genomföras från och med den 1 juli 1948. En annan sak är att rationaliseringsverksamhetens omfattning givetvis måste anpassas efter de förutsättningar, som nu föreligga. Redan i direktiven för kommitténs arbete angav jag, att verksamheten till följd av bristen på arbetskraft och önskvärdheten av att i nuvarande konjunkturläge såvitt möjligt begränsa statsutgifterna icke kunde forceras utan till en början måste bedrivas med viss återhållsamhet. Den utveckling, som sedan dess ägt rum, har medfört, att dessa synpunkter nu måste tillmätas ännu större betydelse än då direktiven meddelades. Jag finner det därför nödvändigt, att anslagen såväl för rationaliseringsåtgärder som till organen för dylika åtgärder begränsas kraftigt. I det senare hänseendet kommer jag bland annat att föreslå, att lantbruksnämnderna tills vidare skola hållas inom en ej oväsentligt snävare ram än kommittén avsett.

Bortsett härifrån kan jag — med en del jämkningar som i det följande skola närmare angivas — i huvudsak godtaga de förslag, som kommittén framlagt.»

Motioner.

I motionerna I: 194 och II: 321 — vilka väckts innan förevarande proposition avlämnats — har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära framläggande för årets riksdag av förslag med syfte att tills vidare till dess det ekonomiska läget stabiliserats uppskjuta verkställandet av det av 1947 års riksdag fattade principbeslutet om rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område och dess administrativa organisation.

I motionerna I: 323 och II: 476 har yrkats, att ikraftträdandet av de i propositionen föreslagna åtgärderna måtte temporärt uppskjutas samt att i samband därmed ikraftträdandet av lagen om kronans förköpsrätt, den i

anledning av propositionen nr 75/1947 beslutade ändringen i lagen om expropriation samt lagen om överflyttande på lantbruksnämnd av egnahemsnämnd och jordbrukskommission åliggande uppgifter måtte uppskjutas under motsvarande tid.

I motionerna I: 329 och II: 475 har, såvitt nu är i fråga, yrkats, att riksdagen måtte avslå propositionen i vad den gäller omorganisation av rationaliseringsverksamheten.

Utskottet.

De beslut angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken, som fattades av 1947 års riksdag, åsyftade i främsta rummet att underlätta och främja den fortsatta rationaliseringsverksamheten inom jordbruket samt därigenom skapa förbättrade försörjningsmöjligheter för jordbrukets utövare. Genom de då fattade besluten angående den statliga låne- och bidragsverksamheten för jordbrukets yttre och inre rationalisering avsåg man sålunda att i väsentligt högre grad än hittills ekonomiskt stödja och stimulera av jordbrukarna planerade rationaliseringsåtgärder. Likaså voro de då vidtagna lagstiftningsåtgärderna — införandet av förköpsrätt och expropriationsrätt — avsedda att möjliggöra ett undanröjande av de hinder, som i särskilda fall kunde föreligga för genomförandet av erforderliga förbättringsåtgärder.

Behovet av en omfattande fortsatt rationalisering inom jordbruket, vilken särskilt tar sikte på förhållandena vid de mindre brukningsdelarna, framstår nu ingalunda som mindre än vad fallet var, då nämnda beslut fattades. Det framgår sålunda exempelvis av numera tillgängliga siffror rörande befolkningsutvecklingen under de senaste åren, att avgången av arbetskraft från jordbruket fortsätter i mycket kraftig takt. Ett uppskov med verkställigheten av de år 1947 fattade besluten angående det statliga stödet åt rationaliseringsverksamheten kan under sådana förhållanden icke antagas bli till gagn för jordbruket. Ett sådant uppskov skulle ju nämligen bland annat innebära, att man avstode från de ökade möjligheter, som dessa beslut ge i arbetet med att avhjälpa befintliga brister å brukningsdelarna. Och enligt utskottets uppfattning är det ytterst endast genom att bilda och bevara lämpliga fastigheter med tillfredsställande bruknings- och försörjningsmöjligheter, som man kan hoppas att varaktigt förbättra brukarnas ställning och att inom jordbruket bevara och effektivt nyttiggöra den där erforderliga arbetskraften.

Givet är, att man vid bedömningen av, huruvida ett uppskov med verkställigheten av de år 1947 fattade principbesluten bör komma i fråga, även måste beakta de förändringar i det ekonomiska läget, som inträtt efter det sagda beslut fattades. Såsom framhållits i propositionen är det med hänsyn till bristen på arbetskraft och önskvärdheten av att i nuvarande konjunkturläge begränsa statsutgifterna icke möjligt att forcera den statliga verksamheten på ifrågakvarande område utan i stället nödvändigt att hålla

denna verksamhet inom en ej oväsentligt trängre ekonomisk ram än den, som förutsattes då principbesluten fattades. Ej heller detta förhållande utgör emellertid enligt utskottets uppfattning något skäl för att man skulle helt avstå från att sätta sagda beslut i verket. Tvärtom synes det angeläget att även inom en begränsad ekonomisk ram alla befintliga möjligheter tillvaratagas att genom stöd åt rationaliseringssträvandena främja jordbrukets utveckling.

Utskottet kan med hänsyn till vad nu anförts icke tillstyrka de i motionerna I: 194 och II: 321 ävensom motionerna I: 323 och II: 476 framförda yrkandena om uppskov med tillämpningen av de i propositionen föreslagna eller av 1947 års riksdag beslutade riktlinjerna och medlen för jordbrukets yttre och inre rationalisering.

Vad härefter angår frågan om de organ, som skola handhava den statliga verksamheten för yttre och inre rationalisering, samt därmed sammanhängande spörsmål finner utskottet det uppenbart, att betydande olägenheter skulle uppstå, därest denna verksamhet temporärt skulle läggas på de nu befintliga organen. Den fördelning av uppgifterna på olika organ, som i så fall måste ske, skulle allvarligt motverka strävandena att samordna insatserna på detta område. De nuvarande organen äro vidare icke vare sig med hänsyn till sin sammansättning eller till sin personalutrustning lämpade att handha alla de nytillkommande uppgifterna. Det skulle härjämte säkerligen icke vara ägnat att gagna ifrågavarande verksamhet, om denna under en övergångstid skulle anförtros åt andra organ än dem, som slutligen skola handhava densamma. Erinras må för övrigt även om att ett omfattande arbete nu nedlagts på organiserandet av lantbruksnämnderna, vilket arbete skulle behöva göras om senare, därest ikraftträdandet av den nya organisationen nu skulle uppskjutas.

I vad mån avseende bör fästas vid de betänkligheter, som i förenämnda motioner ävensom i motionerna I: 329 och II: 475 anförts mot att nu genomföra den av 1947 års riksdag beslutade organisationen, beror enligt utskottets uppfattning främst på den storlek, som denna organisation avses få. Med den begränsade ram, som i propositionen föreslagits för den nya organisationen, kunna emellertid enligt utskottets mening dessa betänkligheter icke tillmätas någon avgörande betydelse. Med hänsyn härtill och till den vikt det har för rationaliseringsarbetet, att de nya organen skola träda i funktion snarast möjligt, finner utskottet sig icke kunna tillstyrka de i nämnda motioner framställda yrkandena om uppskov med omorganisationen. Utskottet anser i stället i likhet med departementschefen att denna — såsom från början avsetts — bör träda i kraft den 1 juli 1948.

Vissa frågor angående utformningen av det statliga stödet för yttre och inre rationalisering.

Kommittén.

Beträffande kommitténs förslag i hithörande delar — i propositionen redovisade under de fyra rubrikerna låneverksamheten, frågor angående lantbruksnämndernas fastighetsförvärv m. m., bidragsverksamheten och frågor angående torrläggningens verksamheten — hänvisas till propositionen s. 15—19, 25, 26, 28—33, 43 och 44.

Departementschefen.

I fråga om departementschefens uttalanden angående låneverksamheten torde i huvudsak få hänvisas till propositionen s. 21—25. Beträffande de viktigaste av de där behandlade frågorna må sammanfattningsvis angivas att, såsom redan tidigare nämnts, kreditgarantiformen i princip föreslås skola tillämpas beträffande det statliga stödet för finansiering av yttre och inre rationaliseringsåtgärder samt beträffande driftslån och lån för förvärv av jordbruksegnahem. Lån till torrläggningsföretag böra dock tillsvida, liksom hittills, utlämnas ur avdikningslånefonden. Den förordade omläggningen av stödsystemet innebär, att ett flertal statliga lånefonder ej längre skola behöva tagas i anspråk för utlämnande av lån. Sålunda böra lån efter den 30 juni 1948 ej utlämnas ur egnahemslånefonden, jordförmedlingslånefonden, arrendelånefonden, arbetarsmåbrukslånefonden, fonden för premielån till egnahemslåntagare, fonden för krislån till jordbrukare, gödselvårdslånefonden, täckdikningslånefonden, allmänna nyodlingsfonden och norrländska nyodlingsfonden; dock att fonderna böra användas för utbetalande av redan beviljade men ej utlämnade lån. Ej heller böra under fonden för låneunderstöd, statskontorets delfond, lån utlämnas till uppförande av siloanläggningar eller till underlättande av kolonisation av estlandssvenska familjer. De förluster, som kunna uppkomma till följd av de statliga garantiåtagandena, böra täckas ur ett särskilt å driftbudgeten upptaget anslag. Samtliga den 1 juli 1948 utestående, av egnahemsstyrelsen eller egnahemsnämnderna utlämnade lån ävensom samtliga vid sagda tidpunkt utestående, av hushållningssällskapen utlämnade gödselvårds-, täckdiknings-, nyodlings-, betesförbättrings- och siloanläggningslån böra överföras till riksbankens avdelningskontor samt efter överföringen redovisas å riksbankens delfond av fonden för låneunderstöd. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra de detaljfrågor, som kunna uppkomma i samband med överföringen. Förvaltningen av endast delvis utbetalade lån bör omhänderhavas av lantbruksnämnderna, till dess lånen helt utbetalats. Sedan detta skett, böra lånen överföras till vederbörande avdelningskontor och förvaltas av detta. Förvaltningen av de bidrag till yttre och inre rationaliserings-

åtgärder, som hushållningssällskap och egnahemsorgan kunna ha utlämnat före den 1 juli 1948 med förbehåll om återbetalningsskyldighet under vissa förutsättningar, bör i fortsättningen ankomma på lantbruksnämnderna. Vad angår bidrag till inre rationalisering, som hushållningssällskap beviljat före den 1 juli 1948 men ej helt utbetalt före sagda dag, bör sällskapet äga självt avgöra, huruvida det vill omedelbart överlåta den fortsatta handläggningen av bidragsärendet till lantbruksnämnden eller självt verkställa resterande utbetalning och först därefter överlämna förvaltningen till lantbruksnämnden.

I propositionen har vidare påpekats, att vid en övergång till systemet med statlig kreditgaranti den frågan uppkommer, huruvida denna stödform skall få användas även för omplacering av tidigare beviljade lån ur statliga lånefonder på jordbrukets område. Departementschefen har rörande denna fråga anfört följande:

»Denna fråga kan väntas bli aktuell särskilt av den anledningen, att räntan på de nya lån, som kunna komma att beviljas mot statlig kreditgaranti, i regel torde bli lägre än den, som för närvarande gäller för lån ur statliga lånefonder. Jag anser mig icke för närvarande kunna tillstyrka förslag till en allmän nedsättning av räntesatserna å lån ur lånefonderna på jordbrukets område. Vid sådant förhållande synes det mig riktigast, att kreditgaranti i regel endast skall få lämnas för att finansiera nya jordförvärv eller nya förbättringsåtgärder. I vissa fall bör dock undantag kunna göras från denna regel. Om en jordbrukare söker kreditgaranti för att finansiera en viss förbättringsåtgärd och samtidigt vill omplacera ett äldre lån, som han fått ur någon av de statliga utlåningsfonderna på jordbrukets område, bör nämligen lantbruksnämnden enligt min uppfattning kunna medgiva, att kreditgarantien får omfatta även det belopp, som behövs för att lösa det äldre lånet. Vid prövningen av frågor om sådan utvidgning av kreditgarantien bör emellertid beaktas, hur utvidgningen kommer att inverka på lantbruksnämndens möjligheter att lämna kreditgaranti för mera angelägna företag. Det sammanlagda belopp, för vilket varje lantbruksnämnd skall äga lämna kreditgaranti, torde komma att maximeras. Eftersom kreditbehovet för nya rationaliseringsåtgärder självfallet bör tillgodoses i första hand, bör sådan garanti för omplacering av äldre lån medgivas endast i den mån risk ej föreligger för att nämnden därigenom avhänder sig möjlighet att stödja nya förbättringsåtgärder. Ansökan om kreditgaranti, som uteslutande avser att möjliggöra en omplacering av äldre lån, bör vidare under inga förhållanden bifallas.»

Vad angår lantbruksnämndernas fastighetsförvärv m. m. har departementschefen anfört bland annat följande:

»I huvudsak kan jag biträda vad kommittén anfört angående lantbruksnämndernas fastighetsförvärv och vissa därmed sammanhängande frågor. Beträffande förvaltningen av nämndernas fastigheter vill jag dock anmärka, att det enligt min uppfattning ej bör komma i fråga, att dessa fastigheter formellt skulle lyda under den allmänna skogsvårdslagens bestämmelser.

Däremot bör skötseln av skogarna å desamma i största möjliga utsträckning ske med tillämpning av de principer, vilka ligga till grund för det nu framlagda förslaget till skogsvårdslag. Bland annat är det, såsom framhållits i propositionen angående ny skogsvårdslag, angeläget att avverkningar å dylika fastigheter ej skola företagas i sådan omfattning, att skogen, då den återförenas med enskilda jordbruksfastigheter, ej kan giva det stöd åt dessa, som är avsett med kompletteringen.

Med anledning av vad i några yttranden anförts angående inköp av fastigheter på lager för rationaliseringsändamål vill jag erinra om att denna fråga ingående behandlades av särskilda utskottet vid 1947 års riksdag i dess utlåtande över propositionen angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken. Utskottet framhöll i nämnda utlåtande rörande denna fråga sammanfattningsvis, att det icke vore lämpligt att uppställa ett generellt förbud mot att använda förköpsrätten för andra än aktuella rationaliseringsåtgärder. Det borde i stället förutsättas, att rationaliseringsorganet i ett dylikt fall skulle mot varandra väga den fördel det innebure, att förvärvet gäve ökade möjligheter att längre fram genomföra den yttre rationaliseringen, samt de nackdelar, som eventuella förvaltningssvårigheter och svårigheter i samband med den blivande försäljningen av marken kunde anses innebära. Samma synpunkter anlades på frågan om dylika förvärv medelst statens aktiva inköpspolitik. Den ståndpunkt, som utskottet sålunda intog och som godkändes av riksdagen, synes utgöra tillräcklig vägledning för nämnderna. Anledning torde därför ej finnas att nu ytterligare ingå på denna fråga.»

Beträffande de förslag, som i propositionen framlagts rörande utformningen av *bidragsverksamheten*, torde i huvudsak få hänvisas till propositionen s. 38—42. Sammanfattningsvis må beträffande de viktigaste av de där behandlade frågorna nämnas, att departementschefen till en början anført, att det bör få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, lantbruksstyrelsen att meddela erforderliga föreskrifter angående fördelningen av de medel, som stå till förfogande för inre rationaliseringsåtgärder. Vidare föreslås, att lantbruksnämnderna skola få befogenhet att i särskilda fall fastställa annan löptid och amorteringstakt för avskrivningslånen än den normalt förutsatta. I fråga om organisationen av betesförbättringsverksamheten förordas, att den statliga betesförbättringsverksamheten inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker skall ligga hos skogsvårdsstyrelserna, medan sagda verksamhet i övriga delar av landet bör omhänderhavas av lantbruksnämnderna. Dock bör den betesförbättringsverksamhet, som skogsvårdsstyrelserna ej längre skola bedriva, överföras till nämnderna först den 1 juli 1949. Avskrivningslån för anläggning av ägovägar föreslås skola utgå efter en norm av 40 procent av kostnaderna för anläggningen och kunna utlämnas för sådana vägföretag, vilka huvudsakligen skola tjäna de inre kommunikationerna på en eller flera fastigheter. Nämnas må till slut, att departementschefen icke upptagit ett av kommittén framlagt förslag om utlämnande av särskilda tilläggsbidrag för betesförbättring under villkor om betesfredning samt om änd-

ring i normerna för avskrivningslån till ekonomibyggnader. Rörande de sistnämnda båda frågorna har i propositionen anförts följande:

»Kommittén har i fråga om betesförbättringsverksamheten vidare föreslagit att, utöver de avskrivningslån, som skulle kunna utgå enligt 1947 års riksdags beslut, vissa tilläggsbidrag skulle kunna utlämnas under villkor av betesfredning. Med hänsyn till den betydelse det såväl ur skogsbrukets som ur jordbrukets synpunkt har att skogsbetet så långt möjligt inskränkes, finner jag det motiverat, att en extra stimulans skall kunna lämnas, om man därigenom får möjlighet att genomföra betesfredning. Jag kan däremot icke ansluta mig till kommitténs förslag, att denna stimulans skulle lämnas i form av tilläggsbidrag, vilka skulle kunna utgå till alla jordbruk, oberoende av brukningsdelens storlek och brukarens ekonomiska ställning. Ett tillfredsställande resultat synes i stället kunna ernås redan inom ramen för de allmänna bestämmelserna om avskrivningslån. Enligt dessa får den fastställda normen för sådana lån överskridas, då särskilda omständigheter därtill föranleda. Sådana särskilda omständigheter böra enligt min mening ofta anses föreligga, då en brukare, som dittills utnyttjat skogsbete, i samband med sökande av bidrag till en betesanläggning förbinder sig att betesfresa sin skogsmark eller att avstå från gemensamhetsbete. Ej heller kan jag biträda förslaget att inom de områden, där bestämmelserna om det norrländska skogsproduktionsanslaget nu gälla men förutsättas komma att upphöra, bidrag till sådana förrättningar, som påbörjats eller till vilka bidrag sökts före den 1 januari 1948, skall utgå efter skogsproduktionsanslagets grunder, om detta skulle vara till fördel för sakägarna. Lantbruksnämndernas befogenhet att i särskilda fall avvika från bidragsnormerna torde även här få anses tillräcklig.

I fråga om avskrivningslån till ekonomibyggnader har kommittén på en punkt föreslagit ändring av de år 1947 fattade besluten. Denna ändring skulle bestå däri, att bestämmelserna om avskrivningslån för förbättring av ekonomibyggnader icke skulle tillämpas i fråga om silos och gödselvårdsanläggningar (inklusive urinbrunnar). Avskrivningslån för dylika företag skulle i stället alltid utgå efter en norm av 25 procent av den beräknade kostnaden. För en dylik ändring har främst anförts det skälet, att det belopp, som skulle kunna erhållas i avskrivningslån till sagda företag, skulle kunna bli ringa eller intet, om anläggningarna utfördes efter det andra förbättringar av ekonomibyggnaderna genomförts i sådan omfattning, att avskrivningslånets maximibelopp helt eller i det närmaste tagits i anspråk för dessa förbättringar. För min del är jag dock ej beredd att förorda ett frångående av det principbeslut, som år 1947 fattades på denna punkt. Den av kommittén föreslagna ändringen skulle uppenbarligen i realiteten innebära detsamma som en ej oväsentlig ökning av maximibeloppet för avskrivningslån till ekonomibyggnader. En sådan höjning kan jag i nuvarande läge icke tillstyrka. De olägenheter av utformningen av reglerna om bidrag till ekonomibyggnader, som kommittén påtalat, äro vidare ej något, som speciellt träffar silos och gödselvårdsanläggningar. De äro i stället en ofrånkomlig följd av själva grundprin-

cipen i bidragssystemet, nämligen att av de bidragsberättigade brukningsdelarna de mindre skola erhålla ett proportionsvis något högre bidrag än de större.»

Beträffande de i propositionen behandlade frågorna om torrläggningens verksamheten torde få hänvisas till propositionen (s. 47—48).

Motion.

I motionen II:462 har hemställts, att frågan om tidpunkten för lantbruksnämndernas övertagande av de norrländska skogsvårdsstyrelsernas betesförbättringsverksamhet enligt skogsproduktionsanslaget måtte uppskjutas, till dess lantbruksnämnderna utbyggts till sådan kapacitet, att risk för en betänklig stagnation i det för Norrland betydelsefulla skogliga återuppbyggnadsprogrammet icke längre kunde anses föreligga.

Utskottet.

Ett system med statlig kreditgaranti för lån till yttre och inre rationaliseringsåtgärder, med undantag av torrläggningsföretag, ävensom till jordbruksegnahemslån samt driftslån bör enligt utskottets uppfattning ej oväsentligt minska lantbruksnämndernas arbetsbörda och därmed också det allmännas kostnader för verksamheten. Utskottet tillstyrker därför, att det statliga finansieringsstödet på nu angivna områden skall lämnas i form av sådan garanti. Såsom i propositionen anförts torde det, sedan erfarenhet vunnits av detta system, böra prövas, om ej detsamma kan användas även i andra delar av den statliga låneverksamheten för jordbrukets rationalisering.

Ett särskilt problem utgör i detta sammanhang den skillnad som kan komma att föreligga mellan räntan å sådana lån, som tidigare utlämnats ur de statliga lånefonderna på jordbrukets område, och räntan å de lån, som i fortsättningen kunna utlämnas från enskild kreditinrättning mot statlig kreditgaranti. Frågan om en nedsättning av räntan å lån av förstnämnda slag till en nivå, som motsvarar det nuvarande ränteläget för bottenlån, kan uppenbarligen ej lösas separat för lånefonderna på jordbrukets område utan måste ses i ett större sammanhang. Utskottet finner sig i nuvarande läge ej kunna förorda en generell sådan nedsättning. Vid sådant förhållande torde det, såsom även framhållits i propositionen, icke böra komma i fråga, att kreditgaranti i allmänhet skulle lämnas för inlösen av äldre lån. Utskottet förutsätter emellertid, att frågan om räntan å äldre lån från statliga lånefonder kommer att beaktas av Kungl. Maj:t.

Vad i propositionen i övrigt föreslagits beträffande låneverksamheten och de frågor rörande förvaltningen av lån och bidrag, som uppkomma vid omorganisationen av rationaliseringsverksamheten, har ej heller givit utskottet anledning till erinran.

Likaså kan utskottet godtaga vad departementschefen anfört rörande lantbruksnämndernas fastighetsförvärv och förvaltningen av inköpta fastigheter. Utskottet vill i detta sammanhang beträffande frågan om inköp av fastigheter på lager för rationaliseringsändamål erinra om att särskilda utskottet i sitt utlåtande nr 2 över propositionen nr 75/1947 framhöll, att åtskilliga faktorer kunde medföra, att det ofta kunde framstå såsom olämpligt med sådana markförvärv i rationaliserings syfte, där staten skulle behöva kvarstå såsom ägare av marken under viss tid, innan denna kunde överlåtas till ägaren av den brukningsdel, med vilken den varit avsedd att sammanläggas, samt att det med hänsyn härtill vore angeläget att lantbruksnämnden vid uppkommande frågor om förvärv av mark för rationaliseringsändamål skulle söka att redan i samband med förvärvet träffa överenskommelse med den, till vars fastighet marken vore avsedd att läggas, om försäljning av marken till denne. Samtidigt uttalades även, såsom departementschefen erinrat i nu förevarande proposition, att det icke vore lämpligt att uppställa ett generellt förbud mot att använda förköpsrätten eller den aktiva inköpspolitiken för andra än aktuella rationaliseringsåtgärder, utan att rationaliseringsorganet i ett dylikt fall borde mot varandra väga den fördel det innebure, att förvärvet gäve ökade möjligheter att längre fram genomföra den yttre rationaliseringen, samt de nackdelar som eventuella förvaltningssvårigheter och svårigheter i samband med den blivande försäljningen av marken kunde anses innebära. Jordbruksutskottet vill för sin del här ytterligare understryka och uttala sitt gillande av de synpunkter på denna fråga, som sålunda anlades av särskilda utskottet vid 1947 års riksdag.

Beträffande bidragsverksamheten för yttre och inre rationalisering ha i propositionen upptagits åtskilliga delvis mera detaljbetonade frågor på hithörande område. Jämväl de här framlagda förslagen synas väl avvägda och utskottet tillstyrker sålunda desamma. På två punkter, nämligen i fråga om betesförbättringsverksamheten samt storleken av bidrag till silos och gödselvårdsanläggningar, finner utskottet sig dock böra göra särskilda uttalanden.

Med anledning av vad som anförts i motionen II: 462 rörande tidpunkten för överförande av viss betesförbättringsverksamhet från skogsvårdsstyrelserna till lantbruksnämnderna vill utskottet först framhålla, att utskottet i och för sig finner de skäl bärande, som i propositionen åberopats för att sagda verksamhet i lappmarkerna bör omhänderhavas av skogsvårdsstyrelserna men i övriga delar av landet av lantbruksnämnderna. Den överföring av viss betesförbättringsverksamhet från skogsvårdsstyrelserna till lantbruksnämnderna, som i enlighet härmed bör ske, bör emellertid ej äga rum redan i samband med igångsättandet av lantbruksnämndernas verksamhet, utan företagas först då nämnderna fått sådan personalutrustning och hunnit komma i gång med sitt övriga arbete på sådant sätt, att risk ej föreligger att överföringen skall lända till men vare sig för betesförbätt-

ringsverksamheten eller för nämndernas övriga verksamhet. Utskottet har därför intet att erinra mot vad i propositionen föreslagits om att med överföringen skall få anstå till den 1 juli 1949. Det synes svårt att bedöma, hurvida något ytterligare uppskov kan bli nödvändigt ur de synpunkter som nyss anförts. Utskottet finner det därför icke lämpligt att nu beslut fattas om sådant ytterligare uppskov. Denna fråga torde i stället, om så skulle visa sig erforderligt, kunna upptagas vid nästkommande års riksdag.

Vad angår storleken av de bidrag, som böra utgå för betesförbättring, hade kommittén bland annat föreslagit att, utöver de av 1947 års riksdag beslutade bidragen, vissa tilläggsbidrag skulle kunna utlämnas under villkor av betesfredning. Detta förslag har emellertid ej upptagits i propositionen utan departementschefen har hänvisat till att ett tillfredsställande resultat syntes kunna ernås redan inom ramen för de allmänna bestämmelserna om avskrivningslån. Utskottet har intet att erinra mot den ståndpunkt, som departementschefen sålunda intagit, men vill understryka, att sådana omständigheter, som motivera ett överskridande av den eljest fastställda normen för avskrivningslån till betesanläggningar, i regel böra anses föreligga, då möjlighet finnes att uppnå betesfredning i samband med betesanläggningen. I detta sammanhang vill utskottet även erinra om att det särskilt då avskrivningslån för betesanläggning förknippas med villkor om betesfredning är av vikt att avskrivningstiden ej blir för kort. I dylika fall bör det sålunda enligt utskottets uppfattning ofta kunna anses motiverat att utsträcka avskrivningstiden utöver den normalt avsedda tidrymden av 10 år.

Vad till slut angår frågan om avskrivningslån till silos och ekonomibyggnader har departementschefen ej i nuvarande läge ansett sig kunna tillstyrka ett av kommittén framlagt förslag om att de allmänna bestämmelserna om avskrivningslån för förbättring av ekonomibyggnader icke skulle tillämpas i fråga om silos och gödselvårdsanläggningar utan att avskrivningslån för sistnämnda företag i stället alltid skulle utgå efter en norm av 25 procent av den beräknade kostnaden. Utskottet vill rörande denna fråga framhålla, att det i betraktande av den stora betydelse, som dylika företag ha för ett gott resultat av jordbruksdriften, synes önskvärt, att desamma skola beredas en något förmånligare ställning i bidragshänseende än som följer av de år 1947 fattade besluten. Med hänsyn till det allmänna ekonomiska läget finner utskottet sig emellertid ej nu kunna på denna punkt tillstyrka någon ändring av sagda beslut utan biträder alltså propositionen även i denna del.

Vad departementschefen anförut rörande torrlägningsverksamheten har ej givit utskottet anledning till erinran.

Vissa arvodes- och ersättningsfrågor m. m.

Kommittén.

Kommittén har under ifrågavarande avsnitt bland annat behandlat frågan om den utsträckning, i vilken lantbruksnämnderna böra biträda jordbrukarna vid upprättande av planer till förbättringsåtgärder samt om arvode till lantbruksnämnderna för projekteringsarbete. Vidare har här behandlats frågan om ersättning för medverkan vid regional- och individualplanering, därvid bland annat föreslagits att tjänsteman hos lantbruksnämnd, som förordnades till verkställande ledamot i planeringskommitté, icke skulle erhålla något särskilt arvode för detta arbete, medan däremot tjänsteman från hushållningssällskap, skogsvårdsstyrelse eller lantmåteriorganisationen, som finge dylikt uppdrag, borde erhålla, förutom ersättning för avstådd lön, dagarvode med 8 kronor för sammanträdesdag eller arbetsdag, som han därutöver ägnade åt planeringssuppdraget. Vidare ha behandlats spörsmålen om ersättning till vissa myndigheter för deras medverkan i lantbruksnämndernas arbete, ävensom till lantbruksnämndernas ortsombud och gode män, om organisationen av lantbruksnämndernas räkenskaper och bokföring m. m. samt om fortsatt statsbidrag till Lantbruksförbundets byggnadsförening (LBF) för rådgivning i landsbygdens byggnadsfrågor.

En redogörelse för innehållet av kommitténs här framlagda förslag återfinnes i propositionen s. 48—56.

Yttrandena.

Rörande yttrandena över ifrågavarande avsnitt av kommitténs betänkande torde här allenast böra nämnas att LBF hemställt, att i samband med omorganisationen av rationaliseringsverksamheten och avvecklingen av det nu till LBF utgående statsbidraget föreningens utestående fordringar för projekteringsarbete, som förmedlats av egnahemsnämnderna, skulle regleras. Föreningen har anfört, att det sammanlagda beloppet av nu föreliggande och sannolikt uppkommande, till betalning förfallna, men intill den 1 juli 1948 obetalda fordringar för projektering, som utförts på grund av uppdrag från egnahemsnämnderna, beräknats uppgå till omkring 200 000 kronor. Det funnes icke något skäl, varför föreningen skulle bära den förlust, som komme att uppstå, om betalning skulle utebliva för det arbete, som dessa fordringar motsvarade. En dylik förlust skulle vidare otvivelaktigt nödvändiggöra en höjning av taxorna. Föreningen ansåge det därför rimligt och rättvist, att dessa fordringar skulle regleras i samband med egnahemsnämndernas upphörande.

Departementschefen.

Departementschefen har med anledning av nyssnämnda framställning från LBF uttalat, att någon anledning ej syntes föreligga att nu överväga utbetalande av ersättning av statsmedel till föreningen för dess utestående

fordringar för sådant projekteringsarbete som förmedlats av egnahemsorganen. I vart fall syntes denna fråga böra anstå till dess någon överblick vunnits över den utsträckning, i vilken de projekterade företagen kunde antagas komma till utförande, ävensom över möjligheterna att indriva fordringarna hos de enskilda uppdragsgivarna. Departementschefen har vidare biträtt kommitténs förslag rörande ersättning för deltagande i såväl regional- som individualplanering.

Rörande innehållet av departementschefens under detta avsnitt framlagda förslag torde i övrigt få hänvisas till propositionen s. 61—65.

Motioner.

I motionerna I: 328 och II: 463 har yrkats att tjänsteman hos lantbruksnämnd, vilken erhöle uppdrag att vara verkställande ledamot av planeringskommitté, skulle erhålla samma dagarvode som de tjänstemän från hushållningssällskap, skogsvårdsstyrelse eller lantmäteriorganisationen, vilka anförtroddes samma uppgift.

Utskottet.

Med anledning av vad som anförts i motionerna I: 328 och II: 463 vill utskottet framhålla, att planeringsarbetet utgör en av lantbruksnämndernas arbetsuppgifter och att det med hänsyn härtill icke synes lämpligt, att tjänsteman hos nämnden skulle utöver sin lön erhålla särskild gottgörelse för deltagande i sådant arbete. I fråga om befattningshavare hos hushållningssällskap eller skogsvårdsstyrelse eller hos lantmäteriorganisationen synes saken ligga något annorlunda till. Det arbete, som åligger verkställande ledamot av planeringskommitté, har för dessa befattningshavare i regel mindre samband med deras egentliga arbetsuppgifter än vad fallet är beträffande tjänsteman hos lantbruksnämnden. Utskottet vill därför ej motsätta sig att, i vart fall tills vidare under det planeringsverksamheten har mera försöksartad karaktär, särskilt dagarvode må, i enlighet med vad departementschefen föreslagit, utgå till tjänsteman hos hushållningssällskap eller skogsvårdsstyrelse eller i lantmäteriorganisationen, som förordnas till verkställande ledamot i planeringskommitté. Utskottet förutsätter emellertid härvid, att denna fråga kan komma att omprövas vid en senare tidpunkt.

Rörande den av LBF gjorda framställningen om ersättning av statsmedel för utestående fordringar för visst projekteringsarbete vill utskottet framhålla, att det enligt utskottets uppfattning synes rimligt, att föreningen ej för ifrågavarande verksamhet skall behöva bära förluster, som uppkommit på grund av uppdrag, verkställda genom förmedling av egnahemsnämnderna. Såsom departementschefen framhållit, synes emellertid med ställningstagandet till föreningens ersättningsyrkande böra anstå till dess någon överblick vunnits över den utsträckning, i vilken de projekterade företagen kun-

na antagas komma till utförande, ävensom över möjligheterna att utfå fordringarna hos de enskilda uppdragsgivarna.

Vad departementschefen i övrigt anfört under ifrågavarande avsnitt finner sig utskottet kunna godtaga.

Frågor angående det särskilda stödet åt vissa innehavare av mindre jordbruk.

Kommittén.

En redogörelse för innehållet av kommitténs här framlagda förslag återfinnes å s. 66—68 i propositionen. Såsom framgår av denna har kommittén dels föreslagit vissa förtydliganden i fråga om rätten till bidrag, dels behandlat frågan om förhållandet mellan producent- och kontantbidrag, dels upptagit spörsmålen om tidpunkten för utbetalande av bidrag, om efterreglering samt om ersättningar till mejerier m. fl. för medverkan beträffande distribuerandet av bidragen.

Departementschefen.

Beträffande departementschefens här gjorda uttalanden torde få hänvisas till propositionen s. 71—73.

Motioner.

I motionerna I: 329 och II: 475 har yrkats att producentbidrag — i stället för enligt de regler som antogs av 1947 års riksdag — tills vidare skall utgå enligt nu gällande regler med den ändringen att bidragsbeloppet skall höjas till 6 öre per kilogram.

Utskottet.

Enligt utskottets uppfattning har ej något förhållande inträffat, som motiverar ett frångående av de år 1947 beslutade grunderna för det särskilda stödet åt vissa innehavare av mindre jordbruk. Utskottet avstyrker alltså de i motionerna I: 329 och II: 475 framställda yrkandena härom. Erinras må för övrigt, att ett bifall till dessa yrkanden skulle medföra en ganska betydande ökning av kostnaderna för producentbidragen. Utskottet biträder vidare vad i propositionen föreslagits angående utformningen av ifrågavarande bidragsverksamhet.

Lantbruksnämnderna.

Kommittén.

De förslag rörande lantbruksnämnderna, som kommittén framlagt och som behandlats i propositionen (se propositionen s. 73—83), avse dels lantbruksnämndernas sammansättning och frågan om arvode till ordförande och ledamöter i nämnden, dels rätten att överklaga lantbruksnämndernas

beslut, dels frågan om befattningar hos lantbruksnämnderna (frånsett lantbruksingenjörssavdelningarna) samt behovet av nya lantbruksingenjörssdistrikt, dels slutligen lantbruksnämndernas behov av möbler och annan utrustning samt av lokaler.

Rörande personalbehovet må här nämnas, att kommittén upprättat följande förslag till personalförteckning för ordinarie respektive icke ordinarie personal hos lantbruksnämnderna (utom lantbruksingenjörssorganisationen).

Ordinarie personal.

26 lantbruksdirektörer	Ca 32
26 förste lantbrukskonsulenter	Ca 29
26 lantbrukskonsulenter	Ca 26
26 kamrerare	Ca 25
35 lantbrukstekniker	Ca 16
20 kansliskrivare	Ca 15
36 kanslibiträden	Ca 11
40 kontorsbiträden	Ca 8

Icke ordinarie personal.

26 byggnadskonsulenter	Ce 27
19 lantbrukskonsulenter	Ce 26
37 lantbruksassistenter	Cf 17 — Ce 24
35 lantbrukstekniker	Ce 16
35 lantbrukstekniker	Cf 9 — Ce 15
35 kanslibiträden	Ce 11
68 kontors- och skrivbiträden	Cf 4 — Ce 8
26 kontorsbud	Arvode ca 250 kr./mån.

Till fullständigande av uppgifterna om avlöningsförhållandena för lantbruksassistenterna må nämnas, att enligt kommitténs förslag dessa befattningshavare skulle lönegradsplaceras enligt reglerad befördringsgång, som om de tillhört sådan personalkategori, som avsåges i 4 § 1 mom. b) kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 436) angående reglerad befördringsgång för viss icke-ordinarie personal i statens tjänst. Även lantmätare borde kunna komma i fråga för sistnämnda tjänster. I så fall borde för dem tillämpas den befördringsgång, som i 4 § 1 mom. a) nämnda kungörelse angivits för lantmätare på rekryteringsstadiet inom lantmäteristaten.

Beträffande formerna för tillsättande av lantbruksnämndernas befattningshavare har kommittén uttalat, att lantbruksdirektörerna borde tillsättas av Kungl. Maj:t efter anmälan av generaldirektören. Befattningar i lönegrad Ca 27 och högre lönegrad med beteckningen Ca utom lantbruksdirektörerna ävensom motsvarande lönegrader med beteckningen Ce borde tillsättas av Kungl. Maj:t efter förslag av lantbruksstyrelsen. Övrig personal borde antagas av styrelsen; dock borde styrelsen äga möjlighet att

medgiva, att annan icke-ordinarie personal än personal i lönegrad Ce 27 och högre lönegrad finge antagas av lantbruksnämnderna. Rekryteringspersonalen borde därvid regelmässigt kunna antagas av nämnderna.

Vad angår behovet av nya lantbruksingenjörsklasser har kommittén förordnat en uppdelning i två klasser av dels det klass, som nu omfattar Hallands län samt Älvsborgs läns södra hushållningssällskapsområde, dels Kalmar läns klass. Inom vart och ett av de nybildade klasserna borde placeras en lantbruksingenjör i lönegrad Ca 32, en förste assistent i lönegrad Ca 23, ett kanslibitråde i lönegrad Ca 11, två extra ordinarie assistenter i lönegrad Ca 20 och ett extra ordinarie kontorsbiträde i lönegrad Ce 8.

Departementschefen.

Angående departementschefens uttalanden rörande lantbruksnämndernas sammansättning, frågan om arvode till ordförande och ledamöter i nämnden ävensom rätten att anföra besvär över lantbruksnämnds beslut torde få hänvisas till propositionen s. 91—93.

Beträffande lantbruksnämndernas personalbehov har i propositionen framhållits, att den försämring i det allmänna ekonomiska läget, som inträtt sedan beslutet om de allmänna riktlinjerna för rationaliseringsverksamheten fattades, tvingade till återhållsamhet. Sålunda måste de statliga anslagen för yttre och inre rationalisering hållas på en lägre nivå än som i och för sig varit önskvärd med hänsyn till storleken av det föreliggande förbättringsbehovet. Redan denna beskärning av verksamheten medförde att personalbehovet vid nämnderna bleve mindre än vad som eljest skulle ha varit fallet. Även bortsett härifrån vore det emellertid i nuvarande läge nödvändigt att iakttaga största återhållsamhet vid inrättandet av nya tjänster. Departementschefen hade därför ansett den av kommittén föreslagna organisationen böra begränsas ej oväsentligt.

I propositionen har vidare framhållits, att en uppskattning av nämndernas personalbehov erbjöde betydande svårigheter. Den beräkning av detta, som nu kunde komma att göras, borde därför huvudsakligen betraktas såsom ett provisorium i avbidan på närmare erfarenheter angående den blivande arbetsbelastningen för nämnderna ävensom i avvaktan på den utvidgning av den statliga låne- och bidragsgivningen, som kunde finnas möjlig att genomföra, då mera normala förhållanden åter inträdde. Lantbruksnämndernas personalbehov borde vidare lämpligen beräknas sammanfattningsvis för samtliga nämnder. Det borde därefter ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, lantbruksstyrelsen att fördela personalen på de olika nämnderna samt att vidtaga de justeringar i denna fördelning, som kunde komma att visa sig påkallade.

Beträffande befattningarna inom lantbruksnämnderna har departementschefen härefter anfört följande.

»Vad angår de olika personalkategorier, som böra finnas inom lantbruksnämnderna, och antalet befattningshavare inom varje kategori — här bort-

ses tills vidare från lantbruksingenjörsavdelningarna — bör uppenbarligen till en början för varje lantbruksnämnd räknas med en lantbruksdirektör. Den av kommittén för dessa föreslagna anställningsformen och lönegradsplaceringen synes böra godtagas.

Vidare böra inom varje nämnd finnas en eller flera konsulenter. Mot den av kommittén föreslagna benämningen å dessa — lantbrukskonsulenter — har jag intet att erinra. Däremot kan jag ej ansluta mig till kommitténs åsikt, att en del av dessa konsulenter skulle erhålla särskilda befattningar såsom förste lantbrukskonsulenter i högre lönegrad än de övriga. Vad arbetsuppgifternas vikt angår synes det knappast kunna anses föreligga någon principiell skillnad mellan ifrågavarande befattningar och konsulentbefattningarna vid hushållningssällskapen. Då riksdagen år 1947 för de senare beslutat en avlöning motsvarande 26 lönegraden, torde alltså även samtliga lantbrukskonsulenter böra placeras i sistnämnda lönegrad. Antalet befattningar som lantbrukskonsulent synes tills vidare kunna bestämmas till 60, d. v. s. 11 mindre än det av kommittén föreslagna antalet. Av dessa befattningar torde 45 böra placeras i lönegrad Ca 26 och återstående 15 i lönegrad Ce 26.

Med hänsyn till antalet och omfattningen av de byggnadsärenden, som komma att handläggas av lantbruksnämnderna, torde det vara nödvändigt, att vid varje nämnd inrättas en befattning som byggnadskonsulent. Jag finner mig dock icke kunna förorda högre lönegradsplacering för dessa konsulenter än för övriga konsulenter vid lantbruksnämnder och hushållningssällskap eller 26 lönegraden. Byggnadskonsulentbefattningarna torde böra uppföras i lönegrad Ce 26. Jag vill vidare anmärka dels att det i vissa fall torde komma att möta svårigheter att redan vid starten erhålla kompetenta sökande, dels att arbetsbördan i vissa nämnder måhända till en början icke kommer att vara tillräckligt stor för att bereda full sysselsättning åt en byggnadskonsulent. Det torde därför få ankomma på Kungl. Maj:t att efter prövning i varje särskilt fall bestämma, när dylik befattning skall tillsättas. Till undvikande av missförstånd må anmärkas, att ifrågavarande tjänster äro avsedda för handläggning av ekonomibyggnadsärenden, medan, såsom förut nämnts, den tekniska behandlingen av bostadsärendena i princip skall ankomma på länsbostadsnämnderna. Givetvis böra emellertid de båda organen samverka, så att den befintliga arbetskraften kan utnyttjas effektivt.

I likhet med kommittén finner jag det motiverat, att lantbruksnämnderna utrustas med vissa tjänstemän på rekryteringsstadiet med agronom- eller lantmäteriutbildning — lantbruksassistenter. Definitiv ställning till frågan om dessa befattningshavares avlöningsförhållanden synes, vad angår personer med lantmäteriexamen, kunna tagas först i samband med behandlingen av 1944 års personalutrednings betänkande angående anställningsförhållandena för bland annat viss civil personal med teknisk utbildning inom statsförvaltningen. Särskild utredning synes vidare böra ske angående anställningsförhållandena för befattningshavare med agronomexamen inom statsförvaltningen.

Tills vidare synes emellertid kommitténs förslag rörande lantbruksassistenternas avlöningsförhållanden böra godtagas som ett provisorium. Antalet av dessa tjänstemän torde böra begränsas till 30.

Mot kommitténs förslag om inrättande av 26 kamrerarbefattningar har jag intet att erinra. Med hänsyn till det kvalificerade arbete, som kommer att falla på dessa befattningshavare, kan jag även godtaga den för dem föreslagna lönegradsplaceringen, Ca 25.

I likhet med kommittén anser jag, att lantbruksnämndernas behov av juridisk sakkunskap tills vidare bör tillgodoses genom att nämnderna be- myndigas anlita utomstående jurister mot arvode. Där länsstyrelsen på grund av arbetets omfattning eller av annan anledning ej lämpligen kan ställa erforderlig arbetskraft till förfogande, torde möjlighet finnas att på annat sätt tillgodose sagda behov. Det bör för övrigt ej förutsättas, att lantbruksnämnden under alla förhållanden i första hand skall söka er- hålla sådan arbetskraft från länsstyrelsen.

Vid lantbruksnämnderna komma vidare att behövas befattningshavare, motsvarande hushållningssällskapens vandringsrättare eller jordbruksin- struktörer. Dessa torde, såsom kommittén föreslagit, lämpligen kunna er- hålla tjänstetiteln lantbrukstekniker. Vid beräkningen av medelsbehovet för dylika befattningshavare synes man kunna utgå från antalet av de vand- ringsrättarbefattningar, till vilka hushållningssällskapen tidigare erhållit statsbidrag, eller således 96. Av lantbruksteknikerna torde 35 böra uppföras å ordinarie stat (Ca 16) och 35 å extra-ordinarie stat (Ce 16). I avbidan på ställningstagandet till nyssnämnda betänkande angående reglering av anställningsförhållandena för viss civil personal med teknisk utbildning inom statsförvaltningen torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser angående avlöning åt övriga lantbrukstekniker. Det i ett ytt- rande framförda förslaget om inrättande av ett antal befattningar som förste lantbrukstekniker kan jag icke biträda.

Några särskilda befattningar som kansliskrivare i lönegrad Ca 15 anser jag ej nu böra inrättas. Jag vill erinra om att dylika befattningar ej för närvarande finnas inom egnahemsorganisationen och ej heller ingå bland de befattningar hos hushållningssällskapen, för vilka statsbidrag utgår.

Vad kommittén föreslagit om inrättande av befattningar som kanslibiträ- den, kontors-, skriv- och ritbiträden samt om lönegradsplaceringen för så- dan personal finner jag kunna godtagas. Emellertid bör enligt min uppfatt- ning antalet av dessa befattningshavare åtminstone tills vidare kunna be- gränsas väsentligt. Sålunda torde medel nu ej böra beräknas för avlö- nande av högre antal kanslibiträden än sammanlagt 55 mot av kommittén föreslagna 91 kansliskrivare och kanslibiträden. Av förstnämnda befatt- ningshavare torde 26 böra placeras i lönegrad Ca 11 och de övriga i lönegrad Ce 11. Det erforderliga antalet kontors-, skriv- och ritbiträden synes kunna uppskattas till 110, därav 40 böra placeras i lönegrad Ca 8 och de återstå- ende 70 avlönas enligt den reglerade befordringsgången för icke-ordinarie personal i statens tjänst.

Vad kommittén föreslagit om kontorsbud samt om anställande av täckdiktungs- och cementeringsförmän och ersättning till dessa har ej givit mig anledning till erinran. Vad särskilt angår kontorsbudena vill jag med anledning av vad som anförts i ett yttrande understryka, att dylika självfallet ej böra anställas annat än om och i den mån ett verkligt behov därav föreligger.

I enlighet med det anförda synes följande uppskattning kunna göras av personalbehovet vid lantbruksnämnderna (utom lantbruksingenjörsorganisationen).

Ordinarie personal.

26 lantbruksdirektörer	Ca 32
45 lantbrukskonsulenter	Ca 26
26 kamrerare	Ca 25
35 lantbrukstekniker	Ca 16
26 kanslibiträden	Ca 11
40 kontorsbiträden	Ca 8.

Icke-ordinarie personal.

15 lantbrukskonsulenter	Ce 26
26 byggnadskonsulenter	Ce 26
30 lantbruksassistenter	Cf 17—Ce 24
35 lantbrukstekniker	Ce 16
26 lantbrukstekniker	Enligt särskilda bestämmelser
29 kanslibiträden	Ce 11
70 kontors- och skrivbiträden	Cf 4—Ce 8

Härtill komma de kontorsbud, som eventuellt kunna erfordras i vissa nämnder.

Inom ramen för tillgängliga medel torde tillfällig och extra personal få anställas. Likaså bör personal kunna anställas under mera provisoriska former, i den mån ordinarie och extra ordinarie befattningar icke omedelbart tillsättas.

För lantbruksdirektörerna och kamrerarna torde några formella kompetenskrav icke böra uppställas. Erinras må, att dylika krav ej heller uppställts i fråga om hushållningssällskapens sekreterare och kamrerare. Vad kommittén anfört angående den reella kompetens, som bör krävas av dessa befattningshavare, kan jag godtaga.

För befattning som lantbrukskonsulent synes, på sätt anmärkts i vissa yttranden, böra krävas agronomexamen. Med hänsyn till de uppgifter, som komma att åvila byggnadskonsulenterna, torde det vara lämpligt, att dessa befattningshavare i första hand skola ha ingenjörsutbildning. Byggnadskonsulent bör därför hava avlagt ingenjörsexamen å byggnadsavdelning av lägst teknisk fackskola.

Vad kommittén anfört angående kompetensfordringarna för erhållande av befattning som lantbruksassistent eller lantbrukstekniker har ej givit mig anledning till erinran.

Där speciella behörighetsvillkor uppställts, bör dispens kunna medgivas från dessa, om särskilda skäl därtill föreligga. Sådan dispens bör självfallet beviljas endast då den reella kompetensen är väl styrkt.

Vad angår sättet för tillsättande av lantbruksdirektörstjänsterna synes någon anledning ej föreligga att avvika från vad som regelmässigt förekommer vid tillsättande av befattningar som chefstjänstemän. Lantbruksdirektörerna torde alltså, såsom kommittén föreslagit, böra tillsättas av Kungl. Maj:t efter anmälan av chefen för lantbruksstyrelsen. Även i fråga om övriga befattningshavare torde kommitténs förslag i denna del böra godtagas.»

Vad angår lantbruksingenjörsavdelningarna har departementschefen uttalat att han väl funne starka skäl tala för båda de i kommitténs betänkande föreslagna distriktsuppdelningarna. Av kostnadsskäl borde dock nu endast en ny lantbruksingenjörsavdelning inrättas. Det hade då syntts lämpligast, att lantbruksnämnderna i Hallands län och Älvsborgs läns södra hushållningssällskapsområde skulle erhålla var sin sådan avdelning. Den härför erforderliga personalutvidgningen syntes kunna beräknas i enlighet med vad som föreslagits i betänkandet.

Beträffande de förslag, som departementschefen i övrigt framlagt under nu ifrågavarande avsnitt, torde få hänvisas till propositionen s. 97 och 98. Härjämte må nämnas, att departementschefen i annat sammanhang i propositionen framhållit, att han i förslaget angående organisationen av lantbruksnämnderna och lantbruksstyrelsen utgått från den av honom tidigare uttalade och av riksdagen godkända ståndpunkten, att lantbruksnämnderna inom rätt vida gränser skulle äga självständigt handlägga och avgöra ärenden av större vikt. Hur gränsen för dessa lantbruksnämndernas befogenheter borde dragas, syntes bland annat böra bliva beroende på de erfarenheter, som kunde vinnas under arbetets gång. Det syntes därför vara lämpligast, att några bindande regler härvidlag ej skulle uppställas i förväg. Det borde i stället få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, lantbruksstyrelsen att med beaktande av den principiella ståndpunkt, som intagits av 1947 års riksdag, pröva, hur lantbruksnämndernas befogenheter borde närmare bestämmas, och att vidtaga de jämkningar härvidlag, som eventuellt efter hand kunde befinnas lämpliga.

Motioner.

I motionerna I: 301 och II: 467 har yrkats, att sekreterare hos hushållningssällskap skulle tillerkännas samma gottgörelse för arbete inom lantbruksnämnden som icke självskrivna ledamot av denna.

I motionerna I: 303 och II: 466 har hemställts, att — därest omorganisationen av rationaliseringsverksamheten icke uppsköttes — riksdagen måtte

besluta, att tillsättande av lantbruksdirektörer skulle ske efter ansökningsförfarande i vanlig ordning samt att lantbruksnämnderna skulle beredas möjlighet att yttra sig över av lantbruksstyrelsen uppgjorda förslag om tjänsternas tillsättande.

Yrkande om att lantbruksdirektörerna skola tillsättas efter ett ansökningsförfarande i vanlig ordning har framställts jämväl i motionerna I: 325 och II: 478.

I motionen I: 326 har hemställts, att 26 lantbrukskonsulenttjänster i 26 lönegraden måtte omföras till förste lantbrukskonsulenttjänster i 29 lönegraden.

I motionerna I: 327 och II: 479 har föreslagits, att avlöning till lantbruksassistent skulle utgå efter reglerad befordringsgång med början i lönegrad Cf 20 och med höjning till lönegrad Ce 24 efter tre år.

Slutligen har i motionerna I: 302 och II: 464, I: 324 samt II: 465 yrkats, att Kalmar läns lantbruksingenjörskrets distrikt måtte uppdelas i två distrikt.

Utskottet.

Såsom framhållits i propositionen erbjuder det betydande svårigheter att rätt bedöma lantbruksnämndernas personalbehov. Det är vidare särskilt i nuvarande ekonomiska läge av vikt, att organisationen ej göres större än som är oundgängligen nödvändigt. Å andra sidan är det även angeläget, att organisationen skall bliva fullt arbetsduglig. En alltför långt driven återhållsamhet vid inrättandet av befattningar hos lantbruksnämnderna kan lätt medföra, att nämnderna icke kunna göra den insats i rationaliseringsarbetet, som jordbrukarna ha rätt att vänta, och att behandlingen av ärenden hos nämnderna kan fördröjas på ett sätt, som är ägnat att minska förtroendet för de nya organen. Utskottet finner sig vid en avvägning mellan dessa synpunkter icke ha anledning att göra någon erinran mot den ram för organisationen, som angivits i propositionen. Utskottet vill emellertid härvid understryka, att denna ram endast bör betraktas som ett provisorium i avbidan på närmare erfarenheter rörande arbetsbelastningen hos nämnderna och på den ökning av anslagen för rationaliseringsändamål, som bör ske, då mera normala förhållanden inträda.

Vad i propositionen föreslagits angående lantbruksnämndernas sammansättning ävensom angående arvode till ordförande och ledamöter hos nämnderna finner utskottet kunna godtagas. Med anledning av det i motionerna I: 301 och II: 467 framställda yrkandet, att sekreterare hos hushållningssällskap skall erhålla samma gottgörelse för arbete inom lantbruksnämnden som icke självskrivna ledamöter av denna, vill utskottet framhålla, att det enligt utskottets uppfattning principiellt ej är lämpligt, att en befattningshavare skall erhålla särskild gottgörelse för sådant arbete, som får anses ligga inom ramen för hans normala arbetsuppgifter. Då vidare löneställningen för hushållningssällskapens sekreterare vid fjolårets riksdag bestämdes under hänsynstagande bland annat till de arbetsuppgifter, som komma att åvila sekreterarna i samband med lantbruksnämndernas ratio-

naliseringsverksamhet, kan utskottet ej tillstyrka att sekreterarna nu skulle tillerkännas särskild gottgörelse för deltagande i lantbruksnämndernas sammanträden. Utskottet vill i detta sammanhang jämväl anmärka, att en följdriktig tillämpning av nyssnämnda princip skulle kräva, att ersättning ej heller skulle utgå till hushållningssällskapens sekreterare eller lantbruksdirektörerna för deltagande i sammanträde med hushållningssällskapens förvaltningsutskott. Utskottet finner det emellertid ej för närvarande lämpligt att föreslå någon ändring på denna punkt men förutsätter, att denna fråga uppmärksammas, så snart i annat sammanhang en ändring av nu gällande kungörelse med allmänna grunder för hushållningssällskapens organisation ävensom av sällskapens stadgar kan bli aktuell.

Utskottet kan vidare också godtaga förslaget att överlantmätaarna såsom ett provisorium i avbidan på en definitiv löneroglering skola erhålla ett årligt arvode å 1 200 kronor för deltagande i lantbruksnämndernas arbete. Utskottet förutsätter härvid att endast ett arvode skall utgå i de fall, där en överlantmätarens arbetsområde omfattar två lantbruksnämndsområden.

Vad angår de frågor, som gälla särskilda kategorier av befattningshavare, torde utskottet först få uppehålla sig vid det i motionerna I: 303 och II: 466 ävensom I: 325 och II: 478 behandlade spörsmålet om sättet för tillsättande av lantbruksdirektörstjänsterna. Någon meningsskiljaktighet torde icke råda om vikten av att för dessa tjänster erhållas personer, vilka ha förutsättningar att på ett lyckligt sätt lösa sina grannliga och krävande uppgifter, och att vid tillsättandet av tjänsterna den reella kompetensen bör vara avgörande. Ur dessa synpunkter är emellertid enligt utskottets uppfattning knappast något att vinna genom ett ansökningsförfarande och upprättande av förslag till tjänsterna. Snarare synes ett dylikt tillvägagångssätt vara ägnat att minska möjligheterna att erhålla lämpliga personer, då det väl kan tänkas att en dylik person drar sig för att deltaga i ett ansökningsförfarande inför risken att vid upprättandet av förslag mera formella kvalifikationer, såsom exempelvis lång tjänstetid, tillmätas alltför stor betydelse. Med hänsyn härtill och till tjänsternas karaktär av cheftjänster biträder utskottet alltså den ståndpunkt i frågan, som intagits i propositionen.

Beträffande det i motionen I: 326 framställda förslaget om inrättande av ett antal tjänster som förste lantbrukskonsulenter i 29 lönegraden anser utskottet väl, att vissa skäl tala för att åtminstone vid en del lantbruksnämnder skola finnas befattningshavare i tjänste- och löneställning mellan lantbrukskonsulenterna i 26 lönegraden och lantbruksdirektörerna. Utskottet är emellertid i nuvarande statsfinansiella läge icke berett att förorda inrättande av dylika tjänster.

Vad i propositionen föreslagits angående avlöningsförhållandena för lantbruksassistenterna utgör, såsom där framhållits, endast ett provisorium i avbidan på en mera allmän reglering av avlöningsförhållandena för personal med teknisk utbildning eller agronomutbildning. Utskottet finner under sådana förhållanden ej anledning att förorda avvikelser från den ståndpunkt departementschefen här intagit och avstyrker alltså det i motionerna I: 327

och II: 479 framställda förslaget till reglerad befordringsgång för dessa befattningshavare.

Jämväl i övrigt kan utskottet biträda vad i propositionen föreslagits angående lantbruksnämnderna med allenast den anmärkningen, att de där upptagna lantbruksteknikerna lämpligen synas böra benämnas lantbruksinstruktörer. Härjämte vill utskottet — som i likhet med departementschefen anser att en uppdelning av lantbruksingenjörskdistriktet i Kalmar län icke nu bör ske — betona önskvärdheten av att denna fråga kommer att lösas inom en snar framtid.

Lantbruksstyrelsen.

Kommittén.

Beträffande kommitténs förslag hänvisas till redogörelse i propositionen s. 98—113.

Departementschefen.

Departementschefens förslag rörande organisationen av lantbruksstyrelsen (se propositionen s. 119—124) innebär bland annat, att lantbruksstyrelsen skall organiseras på två huvudavdelningar, nämligen en rationaliseringsavdelning och en lantbruksavdelning. Å rationaliseringsavdelningen skola finnas en jordförbättringsbyrå, en byggnadsbyrå, en planläggningsbyrå och en social byrå. Å lantbruksavdelningen skola finnas en lantbruksbyrå, en stuteri- och en undervisningsbyrå. Härjämte skola inrättas en kanslibyrå och en kameralbyrå.

Personalbehovet vid lantbruksstyrelsen har departementschefen beräknat på följande sätt

Ordinarie personal

1 generaldirektör	Cp 19
1 överdirektör och souschef	Cp 17
1 överdirektör	Cp 15
1 byråchef	Cp 9
8 byråchefer	Ca 33
1 byrådirektör	Ca 31
1 byrådirektör	Ca 29
1 kamrerare	Ca 29
3 förste byråingenjörer	Ca 29
1 förste byråsekreterare	Ca 29
1 förste aktuarie	Ca 29
1 förste revisor	Ca 27
2 statskonsulenter	Ca 27
2 byråinspektörer	Ca 27
3 byråsekreterare	Ca 24
2 revisorer	Ca 24

1 byråagronom	Ca 24
3 byråingenjörer	Ca 24
1 byråassistent	Ca 24
5 kansliskrivare	Ca 15
1 kassör	Ca 15
1 materialförvaltare	Ca 14
5 kanslibiträden	Ca 11
3 expeditionsvakter	Ca 9
14 kontorsbiträden	Ca 8

Icke ordinarie personal

5 byrådirektörer	Ce 31
1 förste byråagronom	Ce 29
1 förste byråingenjör	Ce 29
1 revisor	Ce 24
2 mejeriinspektörer	Ce 24
1 byråingenjör	Ce 24
3 byråassistenter	Ce 24
1 byggnadskontrollant	Ce 24
1 ingenjörbiträde	Ce 22
2 ingenjörbiträden	Ce 19
2 kansliskrivare	Ce 15
4 tekniker	Ce 15
4 kanslibiträden	Ce 11
1 tekniskt biträde	Ce 11
3 expeditionsvakter	Ce 9
16 amanuenser	Cf 17—Ce 24
16 kontorsbiträden och skrivbiträden	Cf 4—Ce 8

Anmärkas må, att två av befattningarna som förste byråingenjör i lönegrad Ca 29 och en av befattningarna som byråingenjör i lönegrad Ca 24 icke äro avsedda att återbesättas efter de nuvarande innehavarnas avgång.

Motion.

I motionen II: 477 har hemställts om sådan ändring i lantbruksstyrelsens byråindelning, att ärenden rörande samtliga husdjur skulle sammanföras till en gemensam byrå, förslagsvis benämnd husdjursbyrå.

Utskottet.

Med anledning av det i motionen II: 477 framställda förslaget om inrättande av en husdjursbyrå inom lantbruksstyrelsen för behandling av alla ärenden rörande husdjur vill utskottet framhålla, att lämpligheten av en dylik ändring av byråindelningen icke synes kunna bedömas utan närmare utredning. Utskottet kan redan på grund härav icke biträda motionärernas förslag. Det torde emellertid kunna förutsättas, att frågan kommer att uppmärksammas av lantbruksstyrelsen. Erinras må i detta sammanhang

även, att i propositionen uttalats, att lantbruksstyrelsen bör äga vidtaga de jämkningar i fördelningen av arbetsuppgifterna mellan olika byråer, som styrelsen med ledning av vunna erfarenheter kan finna lämpliga, ävensom inom ramen för den för hela styrelsen fastställda personalförteckningen överflytta viss eller vissa befattningar från en byrå till en annan, om så skulle visa sig lämpligt.

Vad i propositionen anförts angående organisationen av lantbruksstyrelsen har ej heller i övrigt givit utskottet anledning till erinran utan tillstyrkes alltså av utskottet.

Övergångsanordningar för vissa befattningshavare.

Kommittén.

Beträffande kommitténs förslag hänvisas till redogörelse i propositionen s. 124—127.

Departementschefen.

Departementschefen har här bland annat föreslagit, att egnahemsdirektör, som ej i samband med omorganisationen utnämndes till lantbruksdirektör eller erhöle tjänst i högre lönegrad inom den bostadspolitiska organisationen, skulle överföras å övergångsstat såsom egnahemsdirektör i lönegrad Ca 27 och med skyldighet att tjänstgöra inom bostads- eller rationaliseringsorganisationen. Förslaget har i propositionen motiverats på följande sätt.

»Vad angår de ordinarie befattningshavarna inom egnahemsorganisationen uppkommer till en början frågan om särskilda övergångsanordningar beträffande egnahemsdirektörerna. Såsom kommittén framhållit, torde icke samtliga nuvarande ordinarie egnahemsdirektörer kunna påräkna befordran till lantbruksdirektörer. Då jag icke anslutit mig till kommitténs förslag om inrättande av förste lantbrukskonsulentbefattningar, kan jag ej heller räkna med den av kommittén anvisade möjligheten att egnahemsdirektör, som ej utnämndes till lantbruksdirektör, skulle erhålla befattning som förste lantbrukskonsulent. Däremot torde det kunna antagas, att någon eller några av egnahemsdirektörerna — liksom även andra befattningshavare inom egnahemsorganisationen — kunna placeras inom den bostadspolitiska organisationen.

I en reservation av en ledamot av kommittén, vilken vunnit anslutning i åtskilliga yttranden, har förordats att egnahemsdirektör, som ej finge anställning som lantbruksdirektör eller erhöle chefsbefattning i de planerade lokalorganen för bostadsförsörjningen, skulle tjänstgöra som egnahemsdirektör på övergångsstat i lönegrad Ca 29 samt medgivas rätt att för löneklassuppflyttning få tillgodoräkna sig hela sin tjänstgöring som egnahemsdirektör. Sådan egnahemsdirektör borde vidare i pensionshänseende hänföras till samma lönegrad som lantbruksdirektör.

I likhet med kommittén finner jag det principiellt betänkligt, att en befattningshavare i samband med en omorganisation skulle placeras på över-

gångsstat i högre lönegrad än den han förut tillhört. I detta fall föreligger emellertid det speciella förhållandet, att redan vid tiden för tillsättandet av dessa tjänster förelåg ett principuttalande om deras placering i dåvarande lönegraden A 24, d. v. s. i en högre lönegrad än den som sedan kommit att bestämmas såsom ett provisorium i avbidan på lösningen av vissa andra gruppers lönefrågor. Med hänsyn härtill anser jag det skäligt, att de egnahemsdirektörer, som ej i samband med omorganisationen utnämnas till lantbruksdirektörer eller erhålla tjänst i högre lönegrad inom den bostadspolitiska organisationen, skola överföras å övergångsstat såsom egnahemsdirektörer i lönegrad Ca 27 och med skyldighet att tjänstgöra inom bostads- eller rationaliseringsorganisationen. Så länge dylika befattningar å övergångsstat uppehållas, böra lika många ordinarie lantbrukskonsulentbefattningar hållas vakanta. Med hänsyn till gällande bestämmelser angående löneklassplacering vid uppflyttning i lönegrad synas vid ett bifall till detta förslag särskilda bestämmelser icke behövas om rätt för ifrågavarande befattningshavare att tillgodoräkna sig tidigare tjänstgöring inom egnahemsorganisationen. En högre lönegradsplacering än den jag nu angivit anser jag av förut berörda principiella skäl icke kunna komma i fråga.»

Departementschefen har vidare uttalat, att det borde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de övergångsbestämmelser, som kunde befinnas erforderliga utöver vad som angivits i propositionen. Kungl. Maj:t borde även äga föranstalta om de förberedande åtgärder, som erfordrades för att den nya organisationen skulle kunna träda i kraft den 1 juli 1948.

Beträffande departementschefens anförande under ifrågavarande avsnitt torde i övrigt få hänvisas till propositionen s. 128—130.

Motioner.

I motionerna I: 325 och II: 478 har yrkats, att egnahemsdirektörer, vilka ej utnämndes till lantbruksdirektörer eller erhöle tjänst i högre lönegrad inom den bostadspolitiska organisationen, skulle medgivas rättighet att, om de så önskade, efter Kungl. Maj:ts prövning, erhålla placering på in-dragningsstat samt att de egnahemsdirektörer, som överfördes på övergångsstat, samtidigt skulle placeras i lönegrad Ca 29.

Utskottet.

Vad angår de i motionerna I: 325 och II: 478 framställda yrkandena vill utskottet erinra om att av olika skäl, främst sammankopplingen med löne-regleringen för hushållningssällskapens sekreterare, någon definitiv löne-reglering för egnahemsdirektörerna aldrig kommit till stånd. Utskottet finner det under sådana förhållanden befogat, att i samband med omorganisationen av rationaliseringsverksamheten frågan överväges om särskilda övergångsanordningar för de egnahemsdirektörer, som ej i samband med omorganisationen befordras till lantbruksdirektörer eller inom den bostadspolitiska organisationen erhålla tjänst i högre lönegrad än den de nu inneha. De vid fjolårets riksdag beslutade lönegradsplaceringarna för lantbruks-

direktörerna och hushållningssällskapens sekreterare kunna väl icke med fog åberopas som skäl för en löneförbättring åt ifrågavarande egnahemsdirektörer. Dessa lönegradsplaceringar bestämdes ju nämligen med hänsynstagande till befattningshavarnas blivande arbetsuppgifter inom en väsentligt utvidgad rationaliseringsverksamhet och de kunna sålunda näppeligen även anses giva uttryck för den löneställning, som i och för sig skulle ha varit skälig för egnahemsdirektörerna om en definitiv löne reglering för dessa kommit till stånd tidigare. Såsom i propositionen anförts, förelåg emellertid vid tiden för inrättandet av egnahemsdirektörsbefattningarna ett principuttalande från riksdagens sida om placering av dessa tjänster i dåvarande lönegraden A 24, motsvarande nuvarande lönegraden Ca 27. Med hänsyn härtill synes det utskottet rimligt att dessa befattningshavare vid omorganisationen skola erhålla en sådan löneförbättring att de komma i samma ställning som från början avsetts. Även med beaktande av det värdefulla arbete, som de nuvarande egnahemsdirektörerna utfört, finner sig utskottet däremot av principiella skäl icke kunna tillstyrka en längre gående löneförbättring. Utskottet kan ej heller biträda det i nämnda motioner framställda yrkandet, att ifrågavarande egnahemsdirektörer skulle beredas möjlighet att övergå på indragningsstat. Utskottet förutsätter emellertid att vid bestämmandet av de blivande arbetsuppgifterna för dessa befattningshavare största möjliga hänsyn kommer att tagas till deras egna önskemål.

Ej heller i övrigt har utskottet något att erinra emot vad departementschefen anført och föreslagit under ifrågavarande avsnitt.

Kostnadsberäkningar och anslagsäskanden.

Kommittén.

Beträffande kommitténs uttalanden hänvisas till redogörelse i propositionen s. 130—139.

Departementschefen.

»Den beräkning av personalbehovet vid lantbruksstyrelsen, som jag framlagt, innebär beträffande den ordinarie personalen i förhållande till kommitténs förslag en ökning med en byråchef i 33 lönegraden och en kassör i 15 lönegraden. Vidare tillkomma två byrådirektörer å övergångsstat i lönegrad Ca 29. Å andra sidan minskas den ordinarie personalen med 4 byrådirektörer i 31 lönegraden, en förste byråingenjör i 29 lönegraden, en byråinspektör i 27 lönegraden och 3 byråassistenter i 24 lönegraden. I fråga om den icke-ordinarie personalen tillkomma i jämförelse med kommitténs förslag tre byrådirektörer i 31 lönegraden, en förste byråingenjör i 29 lönegraden, 3 byråassistenter i 24 lönegraden och en telefonist, medan en förste byråagronom i 29 lönegraden, en bokhållare i 21 lönegraden, en amanuens och

en kassör bortgå. Vidare har jag föreslagit en något lägre lönegradsplacering för lantbruksstyrelsens chef och överdirektörerna än vad kommittén avsett. Förslaget, att vissa tjänster ej skola återbesättas, kommer även att medföra någon kostnadsminskning, eftersom innehavaren av en av dessa befattningar uppnår pensionsåldern före detta års slut.

Ett hänsynstagande till dessa förändringar medför en minskning av det av kommittén vid full verksamhet uppskattade medelsbehovet med i runt tal 77 000 kronor å posten för avlöningar till ordinarie tjänstemän, medan posten för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör höjas med omkring 55 000 kronor. Med hänsyn till dessa förändringar synes även posten för rörligt tillägg kunna nedräknas med omkring 2 000 kronor.

Posten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, synes, därest i enlighet med mitt förslag arvodesbefattningen som inspektör för köttklassificeringen överföres till statens livsmedelskommission och det särskilda arvodet till den ene överdirektören bortfaller, kunna nedsättas med 12 000 kronor.

Mot de belopp, vilka beräknats för posterna Ersättningar till sakkunniga och Ersättningar för byggnadskontroll, har jag intet att erinra. Anmärkas må att sistnämnda post avser kostnaderna för den tekniska kontrollen över byggnadsföretag, till vilka lån eller bidrag beviljats.

I enlighet med det nu angivna skulle för Lantbruksstyrelsen: Avlöningar erfordras ett förslagsanslag av 1 480 000 kronor. Med hänsyn till att några av de nya befattningarna sannolikt icke torde komma att kunna tillsättas redan från och med den 1 juli 1948, synes medelsbehovet för budgetåret 1948/49 kunna uppskattas till sammanlagt 1 460 000 kronor, därav 715 000 kronor för avlöningar till ordinarie tjänstemän, 14 000 kronor för arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 10 000 kronor för ersättningar till sakkunniga, 70 000 kronor för ersättningar för byggnadskontroll, 508 000 kronor för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt 143 000 kronor för rörligt tillägg.

Till Lantbruksstyrelsen: Omkostnader torde i enlighet med kommitténs reducerade beräkning böra upptagas ett förslagsanslag av 235 000 kronor.

Enligt betänkandet skulle från ett särskilt förslagsanslag till producent- och kontantbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk bestridas *dels* den ersättning, som skall utgå till statens livsmedelskommission och Svenska mejeriernas riksförening samt respektive mejerier för utbetalning av bidrag samt kontroll över bidragsverksamheten, *dels* kostnaderna för den extra personal, som kan komma att erfordras hos lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna i anledning av bidragsgivningen, *dels* ersättning och resekostnad till ortsombud, *dels* ock kostnader av expensnatur.

Jag har redan förut förklarat mig dela den av riksräkenskapsverket uttalade uppfattningen, att kostnaderna för administrationen av ifrågavarande verksamhet icke böra bestridas från ett dylikt bidragsanslag. Kostnaderna för den extra personal, som kan behövas hos lantbruksstyrelsen och lant-

bruksnämnderna för handhavandet av bidragsverksamheten ävensom för de utgifter av expensnatur, som föranledas av densamma, torde i stället böra bestridas från organens avlönings- och omkostnadsanslag. Vidare bör gottgörelse till lantbruksnämndernas ortsombud för deras befattning med bidragsärendena utgå ur det anslag, som bör upptagas för ersättningar till dylika ombud. För de belopp, som skola utgå till mejerierna och livsmedelskommissionen för utbetalande av bidrag och kontroll över utbetalningarna, bör slutligen upptagas ett särskilt anslag. Detta synes kunna benämnas Lantbruksstyrelsen: Kostnader för utbetalande av producent- och kontantbidrag. Anslaget synes, i anslutning till kommitténs beräkningar, kunna upptagas med 60 000 kronor.

Vad angår lantbruksnämndernas avlöningsanslag representera de av mig förordade förändringarna i organisationen — lantbruksingenjörsavdelningarna ej inräknade — i förhållande till kommitténs förslag beträffande ordinarie befattningshavare en ökning av antalet lantbrukskonsulenter i 26 lönegraden med 19 men en minskning med 26 förste lantbrukskonsulenter i 29 lönegraden, 20 kansliskrivare i 15 lönegraden och 10 kanslibiträden i 11 lönegraden. Beträffande den icke ordinarie personalen innebär mitt förslag i förhållande till kommitténs en ökning med 2 kontors- och skrivbiträden men en minskning med 4 lantbrukskonsulenter, 7 lantbruksassistenter, 9 lantbrukstekniker och 6 kanslibiträden. Härjämte torde det kunna antagas, att särskilda kontorsbud ej komma att behövas i samtliga nämnder.

I jämförelse med den av kommitténs anslagsberäkningar, som avser verksamhet med full personaluppsättning, representera dessa förändringar ävensom de av mig förordade ändringarna i fråga om personalen vid lantbruksingenjörorganisationen en kostnadsminskning med i runda tal 356 000 kronor för avlöningar till ordinarie personal, 184 000 kronor för avlöningar till icke-ordinarie personal samt 64 000 kronor för rörligt tillägg.

De särskilda årsarvoden, som enligt vad jag tidigare anfört böra utgå till överlantmätnarna, torde få bestridas ur lantbruksnämndernas avlöningsanslag. Posten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, synes med anledning härav böra uppräknas med 30 000 kronor. Beräkningarna av anslagsbehovet för ersättningar till sakkunniga samt till täckdiknings- och cementseringsförmän torde kunna godtagas.

Vid bedömandet av den inverkan den av mig förordade begränsningen av personalen kan få för medelsbehovet under avlöningsanslaget för budgetåret 1948/49 bör uppmärksammas, att kommittén, vilken beräknat sagda behov vid full personalbesättning till 6 624 000 kronor, ansett anslaget för nästkommande budgetår kunna begränsas till 5 950 000 kronor, med hänsyn till att det icke torde bli möjligt att redan från början besätta alla de beräknade tjänsterna. Samma kostnadsbegränsande faktor kommer, ehuru givetvis i mindre grad, att göra sig gällande även inom en i enlighet med mitt förslag nedskuren organisation. Säkra hållpunkter saknas för en bedömning av storleken av de belopp det här kan röra sig om. Vid ett över-

vägande av frågan har jag emellertid ansett anslaget skäligen kunna beräknas till 5 500 000 kronor eller sålunda 450 000 kronor mindre än det av kommittén angivna beloppet. Av sagda belopp torde 2 430 000 kronor böra beräknas för avlöningar till ordinarie tjänstemän, 170 000 kronor för arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 50 000 kronor för ersättningar till sakkunniga, 100 000 kronor för ersättningar till täckdiknings- och cementeringsförmän, 2 200 000 kronor för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt 550 000 kronor för rörligt tillägg.

Även lantbruksnämndernas omkostnadsanslag kommer självfallet att påverkas av den av mig förordade nedskärningen av lantbruksnämndernas personal. Anslaget synes böra upptagas till 1 350 000 kronor, därav 20 000 kronor för sjukvård, 950 000 kronor för reseersättningar och 380 000 kronor för expenser.

Vad angår medelsbehovet för ersättningar åt ortsombuden bör beaktas att, enligt vad jag nyss nämnt, ur ifrågavarande anslag även böra utgå arvoden och reseersättningar till ortsombuden för behandling av vissa ärenden angående bidragen till innehavare av mindre jordbruk. Anslaget, vilket bör ha förslagsanslags karaktär, synes med anledning härav böra uppräknas med 25 000 kronor till 200 000 kronor.

Mot kommitténs beräkning av medelsbehovet för utrustning åt lantbruksnämnderna har jag intet att erinra.

Såsom tidigare nämnts torde man böra räkna med att verksamheten vid de nu befintliga statliga byggnadskontoren åtminstone i viss utsträckning kan komma att fortsätta efter utgången av innevarande budgetår. Å riksstaten för budgetåret 1948/49 torde därför böra upptagas ett anslag till Lantbruksnämnderna: Byggnadsrådgivning med ett belopp av 25 000 kronor. I överensstämmelse med vad hittills brukats torde böra gälla, att inflytande taxeinkomster skola tagas till uppbörd å förevarande anslag samt att bruttoutgifterna å anslaget må överstiga 25 000 kronor i den mån inkomster inflyta.

Den reducerade beräkningen av kostnaderna för regionalplanering synes böra godtagas. För Kostnader för planeringskommittéer torde alltså böra upptagas ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

Såsom tidigare framhållits, är det i nuvarande läge ofrånkomligt, att anslagen till bidrag till yttre och inre rationalisering sättas lägre än som i och för sig varit motiverat med hänsyn till omfattningen av det föreliggande förbättringsbehovet. Sammanlagt torde för nästkommande budgetår böra för detta ändamål beräknas ett anslag av 16 000 000 kronor. Det synes ändamålsenligt att, såsom kommittén förordat, dessa belopp uppföras å ett gemensamt reservationsanslag för bidrag till yttre och inre rationalisering. Av beloppet torde i första hand 5 000 000 kronor böra beräknas för bidrag till yttre rationalisering och återstoden för bidrag till inre rationalisering. Kungl. Maj:t bör emellertid äga befogenhet att vidtaga de förändringar i sagda fördelning, som kunna finnas lämpliga med hänsyn till efter-

frågan på bidrag för olika ändamål och till omständigheterna i övrigt. Ur ifrågavarande anslag torde vidare högst 250 000 kronor få användas för utbetalande av statsbidrag till byggande av odlingsvägar i Norrland och Dalarna.

Vad angår kostnaderna för producent- och kontantbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk vill jag understryka den redan vid fjolårets riksdag betonade svårigheten att mera exakt beräkna dessa. Med denna reservation har jag intet att erinra mot den i betänkandet angivna uppskattningen av kostnaderna för producentbidragen. Däremot synes det mig sannolikt att kostnaderna för kontantbidragen komma att understiga den däri angivna siffran. Med hänsyn till nyssnämnda osäkerhet har jag dock ej ansett anslaget böra nedsättas med mer än 1 000 000 kronor eller således till 75 000 000 kronor. Såsom tidigare nämnts bör ifrågavarande anslag ej användas för gäldande av någon del av de på bidragsverksamheten belöpan- de administrationskostnaderna.

Anslaget till täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti torde böra beräknas i enlighet med vad kommittén angivit och sålunda upptagas såsom ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

Vid ett genomförande av systemet med statlig kreditgaranti torde — beträffande de fonder varom nu är fråga — tillskott behövas endast till jordfonden. Kommitténs uppfattning av medelsbehovet för detta ändamål anser jag böra godtagas och förordar alltså, att för detta ändamål upptages ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

Frågan om eventuellt kapitaltillskott till avdickningslånefonden har behandlats i årets statsverksproposition och torde här ej behöva ånyo upptagas. Med anledning av vad statskontoret och riksräkenskapsverket anfört rörande förvaltningen av fonden vill jag emellertid förorda, att förvaltningen skall överflyttas från statskontoret till lantbruksstyrelsen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela härför erforderliga föreskrifter.

Omfattningen av den statliga kreditgarantin för yttre och inre rationaliseringsåtgärder samt för den sociala jordbrukskreditgivningen bör, såsom förut nämnts, begränsas på så sätt, att vissa gränser fastställas, över vilka det sammanlagda beloppet av statliga garantiåtaganden ej får stiga. Dessa gränser torde i fråga om lån för yttre och inre rationalisering samt för jordbruksegnahem kunna bestämmas i enlighet med kommitténs förslag. Beträffande driftslån hade sociala jordbrukskreditutredningen ansett sig böra räkna med ett kreditbehov av 8 000 000 kronor. Då man måste räkna med att verksamheten ej redan från början kommer att få full omfattning, synes emellertid maximisiffran för kreditgaranti för sistnämnda ändamål kunna för nästkommande budgetår sättas till 5 000 000 kronor. Riksdagens medgivande torde alltså böra sökas att under budgetåret 1948/49 bevilja statlig kreditgaranti beträffande

dels lån för yttre rationalisering intill ett belopp av 15 000 000 kronor och jordbruksegnahemslån intill ett belopp av 20 000 000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att, om förhållandena skulle giva anledning därtill, medgiva jämkning i sagda fördelning,

dels lån för inre rationalisering intill ett belopp av 15 000 000 kronor,
dels driftslån intill ett belopp av 5 000 000 kronor.

Såsom kommittén föreslagit torde den inkomst i form av förrättningsavgifter för arbete av lantbruksnämndernas tjänstemän, som kan komma att inflyta under budgetåret 1948/49, böra redovisas såsom inkomst å driftsbudgeten under A. Egentliga statsinkomster, II. Uppbörd i statens verksamhet.

Kommitténs uppskattning av det sammanlagda inkomstbeloppet finner jag böra godtagas. Under sagda inkomstitel torde alltså böra upptagas ett belopp av 750 000 kronor.»

Motioner.

I motionerna I: 132 och II: 217 — vilka väckts innan ifrågavarande proposition avlätits till riksdagen — har, såvitt nu är i fråga, yrkats, att de under nionde huvudtiteln i årets statsverksproposition upptagna anslagen till Lantbruksnämnderna och till Bidrag till jordbrukets rationalisering måtte minskas med ett belopp av 1 777 700 kronor, svarande mot vissa i motionerna föreslagna utgiftsökningar med avseende å skogsvårdsstyrelsernas verksamhet samt för åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m., för befrämjande av fröodlingen samt för åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreaturen.

Såsom tidigare redovisats har i motionerna I: 329 och II: 475 yrkats avslag å propositionen i vad den gäller omorganisationen av rationaliseringsverksamheten. I anslutning härtill har i motionerna hemställts, att riksdagen måtte *dels* anslå erforderliga medel för att nu verksamma organ skola kunna fortsätta sitt arbete i erforderlig omfattning under budgetåret 1948/49, *dels* å riksstaten för budgetåret 1948/49 under nionde huvudtiteln anvisa till bidrag till jordbrukets rationalisering ett reservationsanslag av kronor 16 000 000, till producent- och kontantbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk ett förslagsanslag av kronor 75 000 000, till täckande av förluster på grund av stallig kreditgaranti vid jordbrukskreditgivning ett förslagsanslag av kronor 50 000, *dels* medgiva att under budgetåret 1948/49 statlig kreditgaranti må beviljas för lån avseende yttre rationalisering intill ett belopp av 20 000 000 kr. med rätt för Kungl. Maj:t att, om förhållandena skulle giva anledning därtill, medgiva jämkning i sagda fördelning, för lån för inre rationalisering intill ett belopp av 15 000 000 kr. samt för driftslån intill ett belopp av 5 000 000 kr., *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att fördela de medel, som anslås för lån och bidrag, på tidigare verksamma organ.

Utskottet.

Under hänvisning till vad utskottet tidigare uttalat rörande propositionen och de i anledning av densamma väckta motionerna kan utskottet godtaga vad departementschefen här anfört.

Utskottets hemställan.

Med förmälan att uttalandena i propositionen, i den mån de icke särskilt berörts i det föregående, icke föranlett någon erinran från utskottets sida, får utskottet — som i ett annat denna dag avgivet utlåtande tillstyrkt de i propositionen nr 187 framlagda förslagen rörande den sociala jordbrukskreditgivningen — hemställa:

A) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 132 och II: 217, I: 194 och II: 321, I: 323 och II: 476 samt I: 329 och II: 475, sistnämnda båda motioner i vad de avse organisationen av rationaliseringsverksamheten samt motionerna I: 132 och II: 217 i vad de avse anslagen till sagda verksamhet,

1) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med giltighet från och med den 1 juli 1948 tillsvidare, fastställa personalförteckning för lantbruksstyrelsen i enlighet med vad föredragande departementschefen förordat i statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 27 februari 1948;

2) godkänna följande avlöningsstat för lantbruksstyrelsen att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1948/49:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	715 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslags-</i> <i>vis</i>	»	14 000
3. Ersättningar till sakkunniga, <i>förslags-</i> <i>vis</i>	»	10 000
4. Ersättningar för byggnadskontroll, <i>för-</i> <i>slagsvis</i>	»	70 000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	508 000
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	143 000

Summa kronor 1 460 000;

3) å riksstaten för budgetåret 1948/49 under nionde huvudtiteln anvisa:

a) till *Lantbruksstyrelsen*: *Avlöningar*
ett *förslagsanslag* av kronor 1 460 000

- b) till *Lantbruksstyrelsen: Omkostnader*
ett *förslagsanslag* av kronor 235 000
- c) till *Lantbrukstyrelsen: Kostnader för*
utbetalande av producent- och kon-
tantbidrag ett *anslag* av » 60 000;

4) a) med avslag å motionerna I: 302 och II: 464, I: 324 samt II: 465 bifalla Kungl. Maj:ts förslag i fråga om antalet lantbruksingenjörssavdelningar vid lantbruksnämnderna och befattningshavarna vid dessa;

b) med avslag å motionen I: 326 bifalla Kungl. Maj:ts förslag angående inrättande av lantbrukskonsulentbefattningar vid lantbruksnämnderna och lönegradsplacering för innehavarna av dessa tjänster; samt

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att i övrigt, med giltighet från och med den 1 juli 1948 tills vidare, fastställa personalförteckning för lantbruksnämnderna i enlighet med vad fördragande departementschefen förordat i statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 27 februari 1948;

5) godkänna följande avlöningsstat för lantbruksnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	2 430 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslags-</i> <i>vis</i>	»	170 000
3. Ersättningar till sakkunniga, <i>förslags-</i> <i>vis</i>	»	50 000
4. Ersättningar till täckdiknings- och ce- menteringsförmän, <i>förslagsvis</i>	»	100 000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	2 200 000
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	550 000
	Summa kronor	5 500 000;

6) å riksstaten för budgetåret 1948/49 under nionde huvudtiteln anvisa:

- a) till *Lantbruksnämnderna: Avlöningar*
ett *förslagsanslag* av kronor 5 500 000
- b) till *Lantbruksnämnderna: Omkostna-*
der ett *förslagsanslag* av » 1 350 000

Jordbruksutskottets utlåtande nr 27.

c) till <i>Lantbruksnämnderna: Ersättning- ar åt ortsombuden ett förslagsanslag av</i>	kronor	200 000
d) till <i>Lantbruksnämnderna: Utrustning ett reservationsanslag av</i>	»	260 000
e) till <i>Lantbruksnämnderna: Bggnads- rådgivning ett anslag av</i>	»	25 000
f) till <i>Lantbruksnämnderna: Kostnader för planeringskommittéer ett förslags- anslag av</i>	»	400 000
g) till <i>Bidrag till jordbrukets rationali- sering ett reservationsanslag av</i>	»	16 000 000
h) till <i>Producent- och kontantbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk ett förslagsanslag av</i>	»	75 000 000
i) till <i>Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti vid jordbrukskre- ditgivning ett förslagsanslag av</i>	»	50 000;
7) å kapitalbudgeten för budgetåret 1948/49 under Diverse kapitalfonder till <i>Jordfonden anvisa ett investeringsanslag av</i>	»	10 000 000;

8) medgiva att under budgetåret 1948/49 statlig kreditgaranti må beviljas för *dels* lån avseende yttre rationalisering intill ett belopp av 15 000 000 kronor och jordbruksegna-hemslån intill ett belopp av 20 000 000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att, om förhållandena skulle giva anledning där-till, medgiva jämkning i sagda fördelning, *dels* lån för inre rationalisering intill ett belopp av 15 000 000 kronor, *dels* driftslån intill ett belopp av 5 000 000 kronor;

9) med avslag å motionerna I: 325 och II: 478, i vad de avse övergångsanordningar för vissa egnahemsdirektörer, bemyndiga Kungl. Maj:t att från och med den 1 juli 1948 å övergångsstat med tjänstgöringsskyldighet inom den bostadspolitiska organisationen eller rationaliseringsorgani-sationen överföra ordinarie egnahemsdirektör eller egna-hemskonsulent, som ej i samband med omorganisationen placeras å högre tjänst än den av honom förut innehavda, därvid egnahemsdirektör må placeras i lönegrad Ca 27;

10) bemyndiga Kungl. Maj:t att från och med den 1 juli 1948 å övergångsstat med tjänstgöringsskyldighet inom ra-tionaliseringsorganisationen överföra innehavarna av två or-dinarie byrådirektörstjänster vid egnahemsstyrelsen;

11) medgiva att Kungl. Maj:t må utfärda de bestämmelser, som i övrigt bliva erforderliga för genomförandet av den föreslagna organisationen; samt

B) att riksdagen må

1) med avslag å motionen II: 462 godkänna Kungl. Maj:ts förslag angående lantbruksnämndernas övertagande av viss betesförbättringsverksamhet från skogsvårdsstyrelserna;

2) med avslag å motionerna I: 329 och II: 475, i vad de avse grunderna för utbetalande av producentbidrag för mjölk, bifalla vad i propositionen föreslagits angående utformningen av producent- och kontantbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk;

3) med avslag å motionerna I: 328 och II: 463 biträda Kungl. Maj:ts förslag angående ersättning för deltagande i planeringsverksamheten;

4) med avslag å motionerna I: 301 och II: 467 godkänna det i propositionen framlagda förslaget rörande ersättning till ordförande och ledamöter av lantbruksnämnd;

5) med avslag å motionerna I: 303 och II: 466 samt I: 325 och II: 478, sistnämnda båda motioner i vad de avse förfarandet vid tillsättande av lantbruksdirektörstjänster, godkänna vad Kungl. Maj:t föreslagit angående tillsättandet av dylika tjänster;

6) med avslag å motionerna I: 327 och II: 479 bifalla vad i propositionen föreslagits angående avlöningsförhållandena för lantbruksassistenter vid lantbruksnämnderna;

7) med avslag å motionen II: 477 godkänna vad i propositionen anförts angående byråindelningen inom lantbruksstyrelsen; samt

8) godkänna av Kungl. Maj:t i övrigt i propositionen framlagda förslag.

Stockholm den 29 april 1948.

På jordbruksutskottets vägnar:

ABEL ANDERSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Alfred Andersson, Anderberg, Hjalmar Nilsson, Svedberg, Jonsson, Bror Nilsson, Björck* och Hollertz; samt

från andra kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Liedberg, Andersson i Tungelsta, Andersson i Surahammar, Jacobson i Vilhelmina, Pettersson i Rosta, Svensson i Ljungskile och Jonsson i Järvsand.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

A. Beträffande utskottets utlåtande i dess helhet.

1) av herr *Pettersson* i Rosta, vilken ansett att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

»De förslag, som framlagts i propositionen nr 149, avse genomförandet av de av 1947 års riksdag fattade principbesluten angående rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område och dess organisation, särskilt i vad angår anvisande av medel för denna verksamhet och för de tilltänkta organen.

I propositionen har visserligen vid beräkningen av medelsbehovet en nedprutning skett både i förhållande till de uppskattningar, som gjordes i samband med fattandet av nämnda principbeslut, och i förhållande till de förslag, vilka framlagts av 1947 års centrala lantbrukskommitté. Även efter dessa nedprutningar kvarstår dock det faktum, att de i propositionen framlagda förslagen innebära en betydande ökning av det allmännas utgifter på detta område och en betydande ansvällning av den administrativa apparaten.

Vårt ekonomiska läge är ju för närvarande ansträngt, och risk för en fortsatt inflationistisk penningutveckling finnes, emedan penninginkomsterna ökat i större omfattning än tillgången på varor. För att söka eliminera denna risk har Kungl. Maj:t tvingats att överbalansera budgeten för nästa budgetår genom såväl höjning av inkomsterna som minskning av utgifterna. Bland annat har i syfte att minska det överflödiga köpkraftsöverskottet höjd beskattning genomförts på vissa konsumtionsvaror liksom på motorfordonstrafiken. Vidare avses att starkt beskära investeringsverksamheten. Det är troligt att någon förändring till det bättre i det nuvarande krisläget icke kommer att inträda relativt snabbt utan att tvånget att överbalansera budgeten kommer att kvarstå även för de närmast kommande budgetåren. Då staten således av nödtvång måste föra en återhållsam budgetpolitik, kan man med skäl ifrågasätta, om det är lämpligt att just nu påbörja den av fjolårets riksdag i princip beslutade rationaliseringsverksamheten samt sätta i gång den stora organisationsapparat som avses för att leda denna verksamhet. Skall rationaliseringsverksamheten taga sin början redan detta år, måste ju lantbruksnämnderna omedelbart använda sig av den aktiva köpspolitiken och förköpsrätten för att anskaffa mark för rationaliseringsändamål. Detta kräver betydande investeringar från statens sida. Anslagskraven för de nästkommande budgetåren torde därigenom sannolikt komma att höjas.

Enligt utskottets mening är det därför lämpligt, att genomförandet av den nya organisationen uppskjutes tills vidare till dess vårt lands ekonomiska läge stabiliserats. Utskottet vill i detta sammanhang hänvisa till statsrådets och chefens för finansdepartementet redogörelse i årets statsverksproposition för principerna för budgetens utarbetande. Där framhålles att

man, för att icke skärpa läget, i viss mån blivit tvungen att skjuta undan även sådana utgifter, som visserligen syfta till rationalisering eller eljest normalt vore förenliga med god ekonomi, men vilka först på längre sikt skulle verka i sådan riktning. Detta resonemang kan med fördel tillämpas på utgifterna för rationaliseringen inom jordbruket. Denna rationalisering måste nödvändigtvis bli ett arbete på lång sikt. Därför synes det lämpligt att i nuvarande läge spara på dessa utgifter.

Även andra skäl kunna anföras för ett uppskov. Utvecklingen på den allra senaste tiden, de ovissa ekonomiska konjunkturerna, bristen på livsmedel i världen och de ökade arbetskostnaderna inom jordbruket m. m. kunna göra det tvivelaktigt om de riktlinjer för jordbruksrationaliseringen, som 1942 års jordbrukskommitté på sin tid drog upp, numera äro fullt hållbara. Det må erinras om att denna kommitté utgick från den uppfattningen, att livsmedelsproduktionen ganska snabbt skulle ökas såväl i vårt eget land som i världen i övrigt med påföljd, att vi skulle få komma att brottas med ett överskottsproblem. För att jordbruket skulle kunna erhålla ekonomisk likställighet med andra näringar borde det enligt kommitténs mening tillerkännas ett prisstöd som skydd mot pristryckande konkurrens från de utländska marknaderna. Men en förutsättning härför skulle vara, att produktionsvolymen inom jordbruket genom olika rationaliseringsåtgärder hölls på en sådan nivå, att överproduktion skulle kunna undvikas. Dessa riktlinjer godkändes av förra årets riksdag.

Livsmedelsproduktionen i världen har emellertid utvecklats sig i en annan riktning än vad som 1942 års jordbrukskommitté förutsatte. Denna produktion är för närvarande otillräcklig för att kunna fylla behoven av livsmedel. Många folk tvingas att leva på en mycket låg näringsstandard, och sannolikheten talar för att det kommer att dröja mycket länge innan livsmedelsproduktionen blir så stor, att det kan bli tal om en överproduktion. Under sådana förhållanden förefaller det icke rimligt att genom rationalisering lägga ned mindre jordbruk i vårt land. Vi skulle då sannolikt icke kunna fylla vårt eget folks behov av livsmedel. Då vi vidare måste skära ned investeringsverksamheten, förefaller det icke riktigt att binda kapital i större omfattning för rationaliseringsändamål inom jordbruket.

Enligt utskottets mening bör således rationaliseringsverksamheten inom jordbrukets tills vidare fortsätta enligt de riktlinjer som hittills gällt och omhänderhavas av de organ, som nu äro i verksamhet på detta område. För att så skall ske bör det ankomma på Kungl. Maj:t att för riksdagen framlägga de förslag, som erfordras för ändamålet.

Med anledning av vad sålunda anförts får utskottet hemställa:

A) att riksdagen må, med bifall till de likalydande motionerna I: 194 och II: 321 ävensom I: 323 och II: 476

1) avslå förevarande proposition; samt

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om framläggande för årets riksdag dels av förslag till de åtgärder, som erfordras

för att tills vidare till dess det ekonomiska läget stabiliserats uppskjuta verkställigheten av de i anledning av propositionen nr 75/1947 fattade besluten angående rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område, dels av anslagsäskanden för att nuvarande organ på detta område skola kunna fortsätta sin verksamhet;

B) att övriga i anledning av förevarande proposition väckta motioner, i den mån de ej kunna anses besvarade genom utskottets hemställan under A), icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.»

2) Av herrar *Björck* och *Svensson* i Ljungskile, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

»De beslut angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken, som fattades av 1947 års riksdag, åsyftade i främsta rummet att underlätta och främja den fortsatta rationaliseringsverksamheten inom jordbruket samt därigenom skapa förbättrade försörjningsmöjligheter för jordbrukets utövare. Besluten inneburo dels införandet av förköpsrätt och expropriationsrätt, dels ökade anslag till lån och bidrag varigenom av jordbrukarna planerade rationaliseringsåtgärder kunna givas ett mera verksamt stöd än tidigare och dels slutligen tillskapandet av en ny organisation för rationaliseringsverksamhetens bedrivande.

Sedan riksdagen i fjol fattade sitt principbeslut har betydelsefulla förändringar inträtt i vårt ekonomiska läge. Såsom framhålles i propositionen blir det därför — bl. a. med hänsyn till bristen på arbetskraft och material — nödvändigt att hålla verksamheten inom en ej oväsentligt trängre ekonomisk ram än den, som förutsattes då principbesluten fattades. Då emellertid behovet av en fortsatt rationalisering inom jordbruket alltjämt kvarstår, utgöra dessa förhållanden enligt utskottets mening icke något skäl för att man skulle helt avstå från att verkställa de i fjol fattade besluten.

Den föreliggande situationen innebär dock enligt utskottets uppfattning, att man inte kan förutsätta, att de planerade lantbruksnämnderna i någon väsentlig utsträckning skulle kunna bedriva en aktiv rationaliseringsverksamhet i form av inköp och sammanläggning av gårdar med åtföljande omedelbara krav på ombyggnads- och anläggningsarbetet. Den starka överströmningen av folk från jordbruket till stadsnäringarna, vilken skildrats i motionerna I: 329 och II: 475, talar också för att ytterligare arbetskraft icke genom samhällets eget ingripande i nuvarande situation bör överföras från jordbruket med därav åtföljande ökade invandring till städerna. Däremot föreligger även i nuvarande situation ett behov av att den rationalisering, som blir aktuell i samband med ägarskifte eller genom andra initiativ från jordbrukarnas sida uppmuntras och stöddes. Detta är emellertid en verksamhet, som i hög grad sammanfaller med vad som redan tidigare ägt rum om också i mindre skala. Det torde därför enligt utskottets mening

inte erbjuda några större svårigheter för egnahemsnämnder och hushållningssällskap att i den begränsade omfattning, som den ekonomiska situationen medgiver, tillämpa de nya bidragsgrunderna. Utskottet förordar därför med bifall till motionerna I: 329 och II: 475 samt med beaktande jämväl av vad som rörande denna fråga anförts i motionerna I: 194 och II: 321 ävensom I: 323 och II: 476, att verkställigheten av det i fjol fattade beslutet till vidare uppskjutes i vad det gäller den nya organisationen. Däremot bör anslag beviljas så att de tidigare verksamma organen kunna tillämpa de nya grunderna för lån och bidrag.

Vad i propositionen föreslagits beträffande låne- och bidragsverksamheten för yttre och inre rationalisering har i och för sig ej givit utskottet anledning till erinran. På två punkter, nämligen i fråga om betesförbättringsverksamheten samt storleken av bidrag till silos och gödselvårdsanläggningar, finner utskottet sig dock böra göra särskilda uttalanden.

Vad angår — — — (lika med utskottet s. 16) — — — denna del.

I fråga om utformningen av det särskilda stödet till vissa innehavare av mindre jordbruk visa de överväganden, som ägt rum inom 1947 års centrala lantbrukskommitté angående tillämpningen av riksdagens beslut förra året om detta stöd, att en samordning av de kontanta bidragen och producentbidragen kommer att medföra stora svårigheter. Detta beror, såsom påpekats i motionerna I: 329 och II: 475, framför allt därpå, att producentbidraget per kg mjölk är väsentligt högre än handelsmarginalen. Då dessutom det i fjol fattade beslutet om prissättningen på lantbruksprodukter i anslutning till en basjordbrukskalkyl inte ännu kan tillämpas, vill utskottet med bifall till ovan nämnda motioner förorda, att producentbidraget tillsvidare måtte utgå enligt samma grunder som f. n., dock med ett från 4 till 6 öre per kg. höjt belopp, samt att de som icke kunna leverera mjölk till mejeri, erhålla ett kontantbidrag av den omfattning som beslutades vid 1947 års riksdag. En dylik medelsdisposition, vilken innebär bättre hjälp åt innehavare av ofullständiga jordbruk med 4—7 kor, skulle, enligt utskottets mening, inte bara leda till en i den praktiska tillämpningen enklare ordning utan även på ett verksammare sätt stimulera mjölkproduktionen och underlätta folkförsörjningen.

Mot beräkningarna av anslagen till bidrag till jordbrukets rationalisering, till producent- och kontantbidrag samt till täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti vid jordbrukskreditgivning har utskottet intet att erinra. Likaså kan utskottet godtaga vad i propositionen anförts beträffande de belopp, för vilka kreditgaranti sammanlagt bör få beviljas. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att verkställa erforderlig fördelning av disponibla belopp på nu befintliga organ.

Med anledning av vad sålunda anförts får utskottet hemställa:

A. att riksdagen må

1) i anledning av motionerna I: 194 och II: 321, I: 323 och II: 476 samt I: 329 och II: 475, såvitt dessa motioner avse

organisationen av rationaliseringsverksamheten, avslå propositionen i vad den gäller organisationen av rationaliseringsverksamheten;

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om framläggande för årets riksdag av anslagsäskanden för budgetåret 1948/49 för nuvarande organ på detta område;

3) med avslag å motionerna I: 194 och II: 321 samt I: 323 och II: 476 i vad de avse annat än organisationen av rationaliseringsverksamheten å riksstaten för budgetåret 1948/49 under nionde huvudtiteln anvisa:

a) till <i>Bidrag till jordbrukets rationalisering ett reservationsanslag</i> av	kronor	16 000 000
b) till <i>Producent- och kontantbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk ett förslagsanslag</i> av	»	75 000 000
c) till <i>Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti vid jordbrukskreditgivning ett förslagsanslag</i> av	»	50 000

4) medgiva att under budgetåret 1948/49 statlig kreditgaranti må beviljas för *dels* lån avseende yttre rationalisering intill ett belopp av 15 000 000 kronor och jordbruks-egnahemslån intill ett belopp av 20 000 000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att, om förhållandena skulle giva anledning därtill, medgiva jämkning i sagda fördelning, *dels* lån för inre rationalisering intill ett belopp av 15 000 000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att bestämma, hur ifrågavarande belopp skall fördelas å nu befintliga organ, *dels* driftslån intill ett belopp av 5 000 000 kronor;

5) med bifall till motionerna I: 329 och II: 475, i vad de avse grunderna för utbetalande av producentbidrag för mjölk, samt med avslag å vad i propositionen föreslagits angående dylika bidrag besluta, att producentbidrag för mjölk under budgetåret 1948/49 skola utgå enligt nu gällande grunder med den ändringen att bidraget höjes till 6 öre per kilogram;

6) godkänna i propositionen i övrigt framlagda förslag med de ändringar som föranledas av att nu befintliga organ tillsviðare skola omhänderha rationaliseringsverksamheten.

B. att de i anledning av propositionen väckta motionerna, i den mån de ej kunna anses besvarade genom vad ovan anförts, ej måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.»

3) av herr *Hollertz*.

B. Vid utskottets hemställan under A punkt 4 b).

av herrar *Hjalmar Nilsson* och *Bror Nilsson*, vilka ansett att den del av utskottets motivering å s. 27, som börjar med orden »Beträffande det» och slutar med orden »dylika tjänster», ävensom utskottets hemställan i förevarande del bort ha följande lydelse:

Motiveringen.

»För det i motionen I: 326 framställda förslaget om inrättande av ett antal tjänster som förste lantbrukskonsulenter i 29 lönegraden tala enligt utskottets mening starka skäl. Inrättandet av dylika befattningar i tjänste- och löneställning mellan lantbrukskonsulenterna i 26 lönegraden och lantbruksdirektörerna måste väntas få en förmånlig inverkan på rekryteringen av befattningshavarna och vara ägnat att stimulera intresset hos dessa. Värdet härav ur det allmännas synpunkt måste antagas komma att mångdubbelt överstiga den obetydliga merkostnad, som inrättandet av ifrågavarande tjänster skulle medföra. Utskottet vill i detta sammanhang även peka på att tillskapandet av dylika tjänster skulle ge ökade möjligheter att på ett lämpligt sätt placera egnahemsdirektörer, vilka icke erhålla befattning som lantbruksdirektörer. Utskottet förordar alltså, med tillstyrkan av det i nämnda motion framställda förslaget, att vid lantbruksnämnderna, i stället för de i propositionen föreslagna 45 befattningarna som lantbrukskonsulenter i lönegrad Ca 26, skola inrättas 26 befattningar som förste lantbrukskonsulent i lönegrad Ca 29 och 19 befattningar som lantbrukskonsulent i lönegrad Ca 26.»

Utskottets hemställan.

»A. att riksdagen må

4 b) med bifall till vad i motionen I: 326 föreslagits angående lönegradsplacering för vissa lantbrukskonsulenter och med frångående av Kungl. Maj:ts förslag i denna del besluta, att vid lantbruksnämnderna skola inrättas 26 befattningar som förste lantbrukskonsulent i lönegrad Ca 29, 19 befattningar som lantbrukskonsulent i lönegrad Ca 26 samt 15 befattningar som lantbrukskonsulent i lönegrad Ca 26.»

C. Beträffande motiveringen till utskottets hemställan under A punkt 4 c).

av herrar *Alfred Andersson*, *Svedberg*, *Andersson* i Löbbo och *Andersson* i Tungelsta, vilka anfört:

För de befattningshavare inom lantbruksnämnderna, vilka skola motsvara hushållningssällskapens jordbruksinstruktörer, har i propositionen föreslagits benämningen lantbrukstekniker. Utskottet åter har anfört, att dessa be-

fattningshavare lämpligen syntes böra benämnas lantbruksinstruktörer. Enligt vår uppfattning ger emellertid den i propositionen föreslagna benämningen ett bättre uttryck för dessa befattningshavares uppgifter och medför dessutom mindre risk för förväxling med hushållningssällskapens jordbruksinstruktörer. Vi anse därför, att det stycke av utskottets motivering under rubriken »Lantbruksnämnderna» vilket börjar med orden »Jämväl i» och slutar med orden »snar framtid» (s. 28), bort ha följande lydelse:

»Jämväl i övrigt kan utskottet biträda vad i propositionen föreslagits angående lantbruksnämnderna. Utskottet — som i likhet med departementschefen anser att en uppdelning av lantbruksingenjörskdistriktet i Kalmar län icke nu bör ske — vill emellertid betona önskvärdheten av att denna fråga kommer att lösas inom en snart framtid.»

D. Vid utskottets hemställan under A punkt 9).

av herrar *Hjalmar Nilsson, Bror Nilsson, Hollertz och Liedberg*, vilka ansett att utskottets motivering under rubriken »Övergångsanordningar för vissa befattningshavare» (s. 31—32) ävensom utskottets hemställan i förevarande del bort ha följande lydelse:

Motiveringen.

»Vad angår de i motionerna I: 325 och II: 478 framställda yrkandena vill utskottet erinra om att av olika skäl, främst sammankopplingen med löne-regleringen för hushållningssällskapens sekreterare, någon definitiv löne-reglering för egnahemsdirektörerna aldrig kommit till stånd. Utskottet finner det under sådana förhållanden befogat, att i samband med omorganisationen av rationaliseringsverksamheten frågan överväges om särskilda övergångsanordningar för de egnahemsdirektörer, som ej i samband med omorganisationen befordras till lantbruksdirektörer eller inom den bostadspolitiska organisationen erhålla tjänst i högre lönegrad än den de nu inneha. Utskottet vill då först framhålla, att arten och omfattningen av de arbetsuppgifter, som åvilat egnahemsdirektörerna under den tid den nuvarande egnahemsorganisationen varit i kraft, i och för sig synes hava motiverat en lönegrads-placering, som legat över den de faktiskt haft. Det synes vidare rimligt, att vid avgörandet av förevarande fråga hänsyn tas till den förändring i tjänsteställningen, som omorganisationen kommer att medföra för ifrågavarande befattningshavare, i det att de förlora den ledande ställning de hittills intagit och därmed även möjligheten att erhålla en sådan löne-reglering, som uppenbarligen bort vidtagas för egnahemsdirektörerna vid ett bibehållande av den nuvarande organisationen.

Vid övervägande av dessa synpunkter har utskottet funnit det skäligt, att ifrågavarande befattningshavare vid överföringen på övergångsstat skola placeras i lönegrad Ca 29, och tillstyrker alltså det i motionerna I: 325 och II: 478 framställda yrkandet härom. Däremot kan utskottet ej biträda det i nämnda motioner framställda yrkandet, att ifrågavarande egnahemsdirek-

törer skulle beredas möjlighet att övergå på indragningsstat. Utskottet förutsätter emellertid att vid bestämmandet av de blivande arbetsuppgifterna för dessa befattningshavare största möjliga hänsyn kommer att tagas till deras egna önskemål.

I övrigt har utskottet icke något att erinra mot vad departementschefen anfört och föreslagit under ifrågavarande avsnitt.»

Utskottets hemställan.

»A) att riksdagen må

9) a) avslå motionerna I: 325 och II: 478, i vad de avse överföring av vissa egnahemsdirektörer på indragningsstat; och

b) med bifall till motionerna I: 325 och II: 478, i vad de avse lönegradsplacering för egnahemsdirektörer, som överförras på övergångsstat, samt med ändring av vad därutinnan föreslagits i propositionen bemyndiga Kungl. Maj:t att från och med den 1 juli 1948 å övergångsstat med tjänstgörings-skyldighet inom den bostadspolitiska organisationen eller rationaliseringsorganisationen överföra ordinarie egnahemsdirektör eller egnahemskonsulent, som ej i samband med omorganisationen placeras å högre tjänst än den av honom förut innehavda, därvid egnahemsdirektör må placeras i lönegrad Ca 29;»

E. Vid utskottets hemställan under B punkt 3).

av herr *Bror Nilsson*, vilken ansett att utskottets motivering under rubriken »Vissa arvodes- och ersättningsfrågor» (s. 18) ävensom utskottets hemställan i förevarande del bort ha följande lydelse.

Motiveringen:

»Med anledning av vad som anförts i motionerna I: 328 och II: 463 vill utskottet framhålla, att utskottet finner det vara skäligt och ägnat att befordra ett gott samarbete, att de befattningshavare av olika kategorier, vilka komma att tilldelas uppgiften att vara verkställande ledamot av planeringskommitté, skola erhålla samma gottgörelse härför. Även till tjänsteman hos lantbruksnämnd, som erhåller dylikt uppdrag, bör därför utgå ett dagarvode av åtta kronor för sammanträdesdag eller förrättningsdag, som därutöver ägnas åt planeringsuppdraget.

Rörande den — — — (lika med utskottet) — — — kunna godtaga.»

Utskottets hemställan.

»B) att riksdagen må

3) med bifall till de likalydande motionerna I: 328 och II: 463 godkända Kungl. Maj:ts förslag angående ersättning för deltagande i planeringsverksamheten med den ändringen, att till tjänsteman hos lantbruksnämnd, vilken erhåller i uppdrag att vara verkställande ledamot i planeringskommitté, skall utgå särskilt arvode efter samma grunder, som i propositionen angivits för befattningshavare hos hus-hållningssällskap eller skogsvårdsstyrelse eller i lantmäterio-organisationen, vilken erhåller dylikt uppdrag.»

F. Vid utskottets hemställan under B punkt 5).

av herrar *Hjalmar Nilsson, Bror Nilsson, Björck, Hollertz, Liedberg och Svensson* i Ljungskile, vilka ansett att den del av utskottets motivering under rubriken »Lantbruksnämnderna», vilken börjar med orden »Vad angår» och slutar med orden »i propositionen» (s. 27) ävensom utskottets hemställan i förevarande del bort ha följande lydelse:

Motiveringen.

»Vad angår de frågor, som gälla särskilda kategorier av befattningshavare, torde utskottet först få uppehålla sig vid det i motionerna I: 303 och II: 466 ävensom I: 325 och II: 478 behandlade spörsmålet om sättet för tillsättande av lantbruksdirektörstjänsterna. Någon meningsskiljaktighet torde icke råda om vikten av att för dessa tjänster erhållas personer, vilka ha förutsättningar att på ett lyckligt sätt lösa sina grannlaga och krävande uppgifter, och att vid tillsättandet av tjänsterna den reella kompetensen bör vara avgörande. Den bästa garantin för att dessa synpunkter skola bli avgörande vid tillsättandet av tjänsterna utgör enligt utskottets uppfattning ett ansökningsförfarande. Urvalet av de befattningshavare, som erhålla ifrå-gavarande tjänster, kan i annat fall lätt komma att bli begränsat till personer, som särskilt kommit att uppmärksammas av lantbruksstyrelsens ledning, medan lika eller måhända än mer kvalificerade personer få stå åt sidan. För alla de befattningshavare inom rationaliseringsorganisationen, vilka eftersträva att som sluttjänst erhålla en lantbruksdirektörsbefattning, måste det vidare framstå som ett rimligt krav, att de skola kunna få sina meriter till en dylik befattning vägda mot andra aspiranters under den garanti för objektivitet, som offentligheten vid ett ansökningsförfarande erbjuder. Även för utvecklingen av förhållandet mellan lantbruksnämnderna och jordbrukarna synes det vara av värde, att förfarandet vid tillsättandet av lantbruksdirektörerna blir sådant, att det ej ger någon anledning till farhågor för att andra än rent objektiva grunder skola vara avgörande vid tillsättandet av de främsta befattningarna inom lantbruksnämnderna.

Även ur en annan synpunkt är det enligt utskottets mening att föredraga, att ifrågavarande tjänster skola tillsättas genom ansökningsförfarande. Det är uppenbarligen av vikt, att ett gott samarbete skall komma till stånd mellan lantbruksdirektören, å ena, samt lantbruksnämndens ordförande och övriga ledamöter, å andra sidan. Det synes då också rimligt, att lantbruksnämnden skall ha möjlighet att giva sin mening tillkänna vid valet av lantbruksdirektör.

Den omständighet, som i propositionen åberopats som skäl för att lantbruksdirektörstjänsterna borde tillsättas utan föregående ansökningsförfarande, nämligen deras karaktär av chefstjänster, kan enligt utskottets uppfattning ej tillmätas någon avgörande betydelse. Ansökningsförfarande tillämpas beträffande ett flertal tjänster inom statsförvaltningen, vilka äro placerade i samma eller högre lönegrad än den, som föreslagits för lantbruksdirektörerna, och vilka i samma mån som lantbruksdirektörsbefattningarna kunna sägas ha karaktären av chefstjänster. Det förtjänar för övrigt i detta sammanhang erinras om att lantbruksdirektörerna ej komma att bliva chefstjänstemän i så måtto, att de ensamma skola leda och svara för rationaliseringsarbetet inom lantbruksnämndernas områden, utan att de skola vara underställda nämnden.

På grund av vad nu anförts förordar utskottet — i överensstämmelse med vad som yrkats i motionerna I: 303 och II: 466 ävensom I: 325 och II: 478 men i motsats till vad som föreslagits i propositionen, att lantbruksdirektörstjänsterna skola tillsättas efter ansökningsförfarande i vanlig ordning och att lantbruksnämnd skall beredas tillfälle att yttra sig över av lantbruksstyrelsen uppgjort förslag till besättning av sådan tjänst.»

Utskottets hemställan.

»B. att riksdagen må

5) med bifall till motionerna I: 303 och II: 466 samt I: 325 och II: 478, sistnämnda båda motioner i vad de avse förfarandet vid tillsättande av lantbruksdirektörstjänster, besluta att ifrågavarande tjänster skola tillsättas efter ansökningsförfarande i vanlig ordning och att lantbruksnämnd skall beredas tillfälle att yttra sig över av lantbruksstyrelsen uppgjort förslag till besättning av sådan tjänst.»
